

VK(b)P XIX kongresa rezolūcija

sakarā ar VK(b)P CK Sekretara b. G. M. Maļenkova
pārskata referātu par VK(b)P CK darbu

(Pieņemta vienbalsīgi)

Noklausījies un apspriedis VK(b)P CK Sekretara
b. G. M. Maļenkova pārskata referātu par
VK(b)P CK darbu, VK(b)P XIX kongress nolemj:
VK(b)P CK politisko līniju un praktisko darbu
atzīt par pareizu.

Literatūra
un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

12. OKTOBRĪ

Nr. 41 (404)

VK(b)P XIX kongresa prezidijs. Attēlā (no kreisās): biedri J. V. Staļins, L. M. Kaganovičs, V. M. Molotovs, A. B. Aristovs, M. D. Bagirovs, K. J. Voroviļovs, O. V. Kuslens, V. M. Andrianovs, N. S. Čruščevs, A. I. Nijazovs, L. P. Berija, D. S. Korotčenko, N. A. Bulgaņins, Z. Sajachmetovs un N. S. Patoļļevs. Tribīnē biedrs G. M. Maļenkovs.

TASS fotohronika

Vissavienības Komunistiskās (boļševiku) Partijas XIX kongress

1952. g. 5. oktobrī Maskavā, Kremļa
Lielajā pili, uzsāka darbu Vissavienības
Komunistiskās (boļševiku) Partijas
XIX kongress.

Jau ilgi pirms kongresa atklāšanas
Kremļa pils Lielo zāli pildīja delegāti.
Kongresā ieradušies Ļeņina-Staļina
partijas labākie ļaudis. Kongresa dele-
gātu vidū — redzami partijas un
valsts darbinieki, visā zemē pazīstami
rūpniecības, lauksaimniecības, zinātnes
un kultūras darbinieki, kuru radošais
darbs ir priekšzīme, kā nesavtīgi kal-
pot tautai, dižajai komunisma lietai.
Delegātu vidū ir komandieri un Tevi-
jas kara varoņi, kas guvuši slavu kau-
jās par mūsu Dzimtenes godu un
brīvību.

Kongresā ieradušās ārzemju komu-
nistisko un strādnieku partiju dele-
gācijas.

Pulksten 7 vakarā tribīnē ierodas
biedrs J. V. Staļins, biedri V. M. Mo-
lotovs, G. M. Maļenkovs, K. J. Vorovi-
ļovs, N. A. Bulgaņins, L. P. Berija,
L. M. Kaganovičs, N. S. Čruščevs,
A. A. Andrejevs, A. I. Mikoļajans un
A. N. Kosigins.

Delegāti un viesi visi kā viens pie-
ceļas un jūsmīgi apsveic partijas un
padomju tautas mīļoto vadoni Ļeļo
Staļinu un viņa uzticamos līdzgaitnie-
kus. Zālē ilgi nerimst vētrinās ovaci-
jas. Atskan suminājumi: «Biedram
Staļinam — urā!», «Lielajam Staļinam
— urā!», «Lai dzīvo biedrs Staļins!»,
«Dārgajam mīļotajam Staļinam —
urā!».

Tās bija neaizmirstamas minūtes.
Tas bija sajūsmas pilns mīlestības un
uzticības apliecinājums lielajam vado-
nim un skolotājam biedram Staļinam.

demonstrācija, kurā izpaudās mūsu
partijas nesatricināmā vienotība, tās
monolitā sakārtība ap Ļeņiniski-
staļinisko vadību.

Staļina vārds mīt katrā cilvēka
sirdī. Mūsu tautai ir jāpateicas
biedram Staļinam par savas Dzimtenes
dizimu, par pasaulvēsturiskajām uzva-
rām. Lielā Staļina gudrajā vadībā
padomju tauta ir uzcēlusi socialistisko
sabiedrību, nosargājusi kaujās pret ie-
naidniekiem savas Tēvijas godu un ne-
atkarību, izglābusi pasaules civilizāciju
no fašistiskajiem barbariem. Biedra
Staļina vadībā mūsu tauta droši iet uz
komunismu, veidējama visus savus
spēkus un varenos talantus Staļina ge-
nialo norādījumu realizēšanai.

Kad apkūsa ovācijas, V. M. Mo-
lotovs telca leivadrūnu. VK(b)P Cen-
tralās Komitejas vārdā viņš sirsnīgi
apsveica delegātus un viesus — ārzem-
ju komunistisko partiju un citu brālī-
go strādnieku šķiras partiju pārstāv-
jus.

V. M. Molotovs uzticina godināt ar
piecēlšanos to biedru cildeno piemiņu,
kas kara gados pret vācu un citiem
agresoriem varonīgi aizstāvēja Padom-
ju Dzimteni un atdeva savu dzīvību
par mūsu taisnīgo lietu. Viņš aicina
godināt izcilo partijas darbinieku un
padomju valstsvīru — A. S. Ščerba-
kova, M. I. Kalņina, A. A. Zdanova
un citu mīrušu draugu un biedru
piemiņu, kuru dzīve bija nesaraujami
saistīta ar partiju.

Skumjā klusumā stāv delegāti, go-
dinot partijas un tautas uzticamo delu
piemiņu, apliecinādami viņiem savu
dziļo cietu.

Delegāti dziļā uzmanībā noklausās

leivadrūnu. V. M. Molotovs īsos un
spilgtos vārdos raksturo slaveno ceļu,
ko mūsu zeme Ļeņina-Staļina partijas
vadībā nostālgājusi pēc VK(b)P
XVIII kongresa. Vētrinām aplausiem
kongress uzņem V. M. Molotova vār-
dus, ka mūsu partija sagaidīja
XIX kongresu varenāka un vairāk sa-
liedēta nekā jebkad. — Slaveno kauju
un daudzo uzvaru apmirdzētais mūsu
partijas karogs, — saka V. M. Mo-
lotovs, — augstu pacelts un sauc mūsu
tautu uz priekšu, uz komunisma uz-
varu. Mūsu partijas vadoņa vārdā,
Staļina vārdā ietvertas visas progresī-
vas cilvēces labākās cerības un ilgas.

Delegāti pieceļas un jūsmīgi ap-
laudē, vēlreiz un vēlreiz sirsnīgi ap-
sveikdami dārgo Staļinu.

VK(b)P Centralās Komitejas uzde-
vumā V. M. Molotovs pasludina
Komunistiskās partijas XIX kongresu
par afklātu.

Atskan vētrinām aplausi. Visi klāt-
esošie pieceļas un sajūsmā dzied partij-
as himnu Internacionāli.

Kongress pāriet pie savu vadošo
organu — prezidija, sekretariāta, re-
dakcijas komitejas un mandātu komi-
sijas vēlēšanām.

Vētrinām aplausiem skanot, kon-
gresa prezidijā ievēlēja: V. M. An-
drianovu, A. B. Aristovu, M. D. Bagirovu, L. P. Beriju,
N. A. Bulgaņinu, K. J. Voroviļovu,
L. M. Kaganoviču, D. S. Korotčenko, O. V. Kus-
lenu, G. M. Maļenkovu,
V. M. Molotovu, A. I. Nija-
zovu, N. S. Patoļļevu,
J. V. Staļinu, N. S. Čruščevu
un Z. Sajachmetovu.

Vienbalsīgi apstiprina kongresa
darba kārtību:

1. VK(b)P Centralās Komitejas pār-
skata referāts — referents CK Sek-
retars b. G. M. Maļenkovs.

2. VK(b)P Centralās Revīzijas Ko-
misijas pārskata referāts — referents
Revīzijas Komisijas Priekšsēdētājs
b. P. G. Moskatovs.

3. Partijas XIX kongresa direktīvas
par PSRS attīstības piekto piecgadu
plānu 1951.—1955. gadam — referents
Valsts plāna komitejas Priekšsēdētājs
b. M. Z. Saburovs.

4. Grozījumi VK(b)P Statutos —
referents CK Sekretars b. N. S. Čruš-
čevs.

5. Partijas centrālo organu vēlēša-
nas.

Sēdes vadītājs b. V. M. Mo-
lotovs dod vārdu VK(b)P CK Sekre-
taram G. M. Maļenkovam VK(b)P
Centralās komitejas pārskata referāta
nolasīšanai. G. M. Maļenkova parādi-
šanās tribīnē kongresa delegāti uzņem
ar vētrinām, ilgstošiem aplausiem.
Visi pieceļas.

Delegāti ar sasprindzinātu uzmanību
noklausījās G. M. Maļenkova referātu.
Referātu daudzkārt pārtrauca vētrinām
aplausi.

Referātā dziļi un spilgti analizēts
Padomju Savienības starptautiskais
stāvoklis, parādīta pasaules kapitalis-
tiskās sistēmas tālāka novājināšanās un
ekonomiskā stāvokļa pasliktināšanās
kapitalisma zemēs. Sīki iztirzājis
starptautiskā stāvokļa paasināšanos,
kam pamatā amerikāņu un angļu im-
perialistu mēģinājumi izraisīt jaunu
pasaules karu, referents uzsvera
tautu miera cīņas lielo nozīmi un Pa-

domju Savienības vadošo lomu cīņā
par miera saglabāšanu un nostiprinā-
šanu. Dziļi un plaši biedrs G. M. Ma-
ļenkovs analizēja Padomju Savienības
iekšējo stāvokli, apskatīja rūpniecības,
lauksaimniecības, preču apgrozības,
transporta un sakaru nemītīgo attīstību
un izvirzīja konkrētus partijas uzdevu-
mus, šo tautas saimniecības nozaru
turpmākai augšupejai. Runādams par
tautas materiālās labklājības, veselības
aizsardzības un kultūras līmeņa tālāku
pacelšanu, referents pakāvējās arī pie
kultūras un mākslas jautājumiem.

— Aizritējušos gados, — telca
biedrs G. M. Maļenkovs, — plaši
izvērstas kultūras un izglītības iestāžu
tīkls pilsētās un lauku rajonos. Patla-
ban mūsu zemē ir 368 tūkstoši visu
tipu bibliotēku. Salīdzinot ar
1939. gadu, bibliotēku skaits pieaudzis
vairāk nekā par 120 tūkstošiem. Grā-
matu gada tiraža sasniegusi 800 miljo-
nu eksemplāru un, salīdzinot ar
1940. gadu, palielinājusies 1,8 reizes.
Kopš 1939. gada kinolektūru skaits
pilsētās un laukos palielinājies gandrīz
3 reizes.

Svarīgā un neatņemama padomju
kultūras sastāvdaļa ir literatūra un
māksla. Mums ir lielā panākumi pa-
domju literatūras, tēlotājas mākslas,
teatra un kino attīstībā. Par to spilgti
liecina tas, ka ik gadus daudziem tā-
lantīgiem šo nozaru darbiniekiem
piešķir Staļina premijas. Staļina pre-
mijas laureāta augsto nosaukumu iz-
pelnījušies 2338 literatūras un mākslas
darbinieki.

Tomēr būtu nepareizi aiz šiem lie-
lajiem panākumiem neredzēt ievēroja-

(Turpinājums 2. lappusē)

Vissavienības Komunistiskās (bolševiku) Partijas XIX kongress

Turpinājums no 1. lapa pusē

mus trūkumus mūsu literatūras un mākslas attīstībā. Lieta tāda, ka, lai gan literatūras un mākslas attīstībā ir ievērojami panākumi, daudzu darbu idejiski mākslinieciskais līmenis vēl arvien nav pietiekami augsts. Literatūrā un mākslā vēl parādās daudz viduvēju, bālu darbu un dažreiz vienkārši haltūras darbi, kas izkropļo padomju īstenību. Dažu rakstnieku un mākslinieku dailradē daudzpusīgā un rosīgā padomju tautas dzīve attēlota gūdi un garlaicīgi. Nav novērsti trūkumi tādā svarīgā un populārā mākslas veidā kāds ir kino. Mēs protam radīt labas filmas, kurām ir liela audzinājošā nozīme, bet tādu filmu vēl ir maz. Mūsu kinematogrāfijai ir visas iespējas, lai dotu daudz labu un dažādu kinofilmu, bet šīs iespējas maz izmanto.

Nepieciešams iegaumēt, ka padomju cilvēka idejiskais un kultūras līmenis ievērojami cēlies, ka ar labāko literatūras un mākslas darbu palīdzību partija attīsta ļaužu gaumi. Padomju cilvēki necieš pelēcību, bezidejiskumu, viltojumus un izvērta augstas prasības mūsu rakstnieku un mākslinieku dailradē. Savos darbos mūsu rakstniekiem un māksliniekiem jāsausta netikumi, trūkumi un slimības parādības, kas izplatītas sabiedrībā, pozitīvos mākslinieciskos tēlos jāparāda jauna tipa cilvēki visā viņu cilvēciskās cieņas dziļumā un tādējādi jāpalīdz mūsu sabiedrības cilvēkos audzināt raksturus, iemaņas un paražas, kas brīvas no kapitalisma radītajiem jaunumiem un netikumiem. Taču mūsu padomju dail-literatūrā — dramaturģijā, kā arī kinematogrāfijā, līdz šim trūkst tādu mākslas darbu veidu kā satīra. Būtu nepareizi domāt, ka mūsu padomju īstenība nedod vielu satīram. Mums vajadzīgi padomju gogoļi un ščedrini, kas ar satīras uguni izdedzinātu no dzīves visu negatīvo, satrūnējušo, atmirstošo, visu to, kas kavē attīstību.

Mūsu padomju literatūrā un mākslā drosmīgi jāparāda dzīves pretrunas un konflikti, jāprot izmantot kritikas ieroci, kā vienu no leģitīmākajiem audzināšanas līdzekļiem. Realistiskās mākslas spēks un nozīme ir tā, ka tā var un tai vajag saskatīt un parādīt vienkārša cilvēka garīgās īpašības un tipiskākās pozitīvās rakstura iezīmes, radīt spilgtu, māksliniecisku šā cilvēka tēlu, kas būtu atdarināšanas cienīgs paraugs ļaudīm.

Mūsu māksliniekiem, literātiem un mākslas darbiniekiem, savā radošajā darbā veidojot mākslinieciskos tēlus, vienmēr jāatceras, ka tipisks ir ne vien tas, kas biežāk sastopams, bet tas, kas vispilnīgāk un spilgtāk izpauž zināma sociālā spēka būtību. Marksistiski-lenīniskajā izpratnē tipiskums nebūt nenozīmē kaut ko statistiski vidēju. Tipiskums atbilst zināmas sociālās vēsturiskās parādības būtībai, bet nav vienkārši tas, kas visizplatītāks, biežāk sastopams un parasts. Apzināts pārspīdējums, tēla saasināšana nelīdzēd tipiskumu, bet pilnīgāk atklāj un pavairo to. Realistiskajā mākslā tipiskums ir galvenā partejiskuma izpausme. Tipiskuma problema arvien ir arī politiska problema.

Literatūras un mākslas darbiniekiem izvērziļto augsto un cēlo uzdevumu varēs sekmīgi realizēt tikai tad, ja enerģiski cīnīsies pret haltūru mūsu mākslinieku un literātu darbā, ja nesaudzīgi izskaidrīs melus un pūves no literatūras un mākslas darbiniekiem uzlikti lieli pienākumi dižajā cīņā par to, lai sabiedriskā dzīvē kļūtu jauna un gaiša, lai no tās izskaustu visu satrūnējušo un sastingušo. Mūsu

rakstnieku, mākslinieku, komponistu un kinematogrāfijas darbinieku pienākums ir dziļāk studēt padomju sabiedrības dzīvi, radīt lielus mākslas darbus, kas būtu mūsu dižās tautas cienīgi.

Ar dziļu gandarījumu kongress uzņēma referenta paziņojumu, ka periodā, kas pagājis kopš partijas XVIII kongresa, mūsu Padomju valsts turpinājusi augt, attīstīties un nostiprināties. Kā liecinājis kara pieredze, mūsu sabiedriskā un valsts iekārta spēj pārvērt vislielākās grūtības, ir visstabilākā, dzīves spējīgākā un nesatricināmākā iekārta pasaulē. Padomju socialistiskās iekārta nesatricināmā varenība izskaidrojama ar to, ka tā ir patiesa tautas iekārta, ko radījuši pati tauta un kas bauda vareno tautas atbalstu.

— Partija, — teica G. M. Malenkovs, — pārvērtusi Padomju zemi par nesatricināmu socialisma cietoksni tāpēc, ka tā visnotaļ stiprinājusi un stiprina socialistisko valsti.

Mūsu Padomju Dzimtenes varenības nemīļotā pleauguma panākumi Komunistiskās partijas pareizā politika un partijas organizatoriskais darbs šīs politikas realizēšanā. Partija, kā padomju sabiedrības galvenais vadotājs spēks, laikus nodrošināja mūsu zemes sagatavošanu aktīvai aizsardzībai, kara laikā vērsa visus tautas spēkus uz ienaidnieka sagrāvi un pēckara periodā — uz jaunu varenu tautas saimniecības augšupeju.

Pārskata periods bija partijas tālākās nostiprināšanās periods, partijas rindu pilnīgas vienības un saliedētības nostiprināšanās periods. Sīva cīņā pret ienaidnieka ienaidniekiem izkarotā mūsu partijas vienība ir visraksturīgākā tās iekšējā stāvokļa, iekšējās dzīves iezīme. Tas ir mūsu partijas spēka un neuzvaramības avots.

Ar vērtināmā ovācijām delegāti uzņem G. M. Malenkova paziņojumu, ka par savu rindu nesatricināmo sakļautību partijai jāpateicas vispirms mūsu vadonim un skolotājam biedram Staļinam, kas nosargājis partijas lenīnisko vienību. Partijas rindu vienība ir un būs mūsu partijas spēka un neuzvaramības pamats. Norūdinoties bargo kara pārbaudījumu ugunīs un cīņā pret pēckara laika grūtībām, partija sagaidīja šo kongresu vēl stiprāka un vienotāka, ciešāk nekā jebkad sakļauta ap savu Centrālo Komiteju.

Referenta nobeidumā b. G. M. Malenkovs teica:

— Padomju Savienības tautu priekšgalā ir pārbaudītā un cīnās rādītā partija, kas nelokāmi realizē Lenina-Staļina politiku. Komunistiskās partijas vadībā izcīnīta socialisma pasaulvēsturiskā uzvara Padomju Savienībā un uz visiem laikiem likvidēta iespēja cilvēkam ekspluatēt cilvēku. Partijas vadībā Padomju Savienības tautas sekmīgi cīnās, lai sasniegtu lielo mērķi — uzceltu mūsu zemē komunismu.

Pasaulē nav tādu spēku, kas varētu apturēt padomju sabiedrības nemīļotā gaitu uz priekšu. Mūsu lieta ir neuzvarama. Vajag stingri turēt stūrī rokās un iet savu ceļu, neļaujot sevi ietekmēt ne ar provokācijām, ne ar leģitīmāšanu.

Zem nemirstīgā Lenina karoga, lielā Staļina gudrajā vadībā uz priekšu — uz komunisma uzvaru!

Referenta pēdējos vārdus vairākkārt pārtrauca ilgstoši aplausi. Pēc referata visi delegāti piecēlās, sirsnīgi apsveic biedru Staļinu ar vērtināmā ilgstošām ovācijām. No visām zālēm malām atskan saucieni: «Urā! Lai dzīvo lielais Staļins! Dārgajam Staļinam — urā! Lai dzīvo mūsu mīļotais vadonis un skolotājs biedrs Staļins!»

Kongresa biļetens

6. oktobra rīta sēde

6. oktobrī kongress turpināja darbu. Sēdi vada b. N. Čruščevs. Dienas kārtībā bija VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskata referats, ko sniedza b. P. Moskatovs.

Kongress sāka apspriest VK(b)P Centrālās Komitejas un VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskata referatus.

Debatēs pirmais runāja b. Grišins (Maskava). Viņš pastāstīja kongresam par Maskavas pilsētas un apgabala panākumiem rūpniecības un lauksaimniecības attīstībā.

Biedrs Patoļičevs (Baltkrievijas PSR) minēja spilgtus skaitļus un faktus, kas liecina par baltkrievu tautas saimniecības, kultūras un labklājības augšupeju.

Tribinē — b. Melnikovs (Ukrainas PSR). Viņš stāstīja par ukraiņu tautas panākumiem, kas gūti PSRS tautu brālīgajā saimē, un par to, ar kādu gandarījumu un prieku, dedzīgi pateikdamies biedram Staļinam, Padomju Ukrainas darbaļaudis uzņēma valdības lēmumu par Kachovkas hidroelektrostacijas, Dņeprhidrokrāna un Ziemeļkrievijas kanālu būvi.

Nākošais runāja b. Bagirovs (Azerbaidžānas PSR). — Varenā idejiskā ieroci cīņā par komunismu, — sacīja viņš, — ir biedra Staļina genialie darbi. Kongresa priekšvakarā publicētais biedra Staļina izcilais darbs «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» padara bagātāku marksistiski-lenīnisko zinātni, rāda konkrētus ceļus un līdzekļus pakā-

peniskai pārejai no socialisma uz komunismu. — Biedrs Bagirovs minēja skaitļus, kas liecina par Azerbaidžānas PSR darbaļaudu lieliskajiem panākumiem. Lielu uzmanību savā runā b. Bagirovs veltīja ideoloģiskā darba jautājumiem. Viņš kritizēja PSRS Zinātņu akadēmijas Vēstures institutu un žurnālu «Voprosi Istorii», Padomju rakstnieku savienību un laikrakstu «Literaturnaja Gazeta».

Vakara sēdē turpināja apspriest VK(b)P Centrālās Komitejas un VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskata referatus.

Sēdes vadītājs b. Korotčenko dod vārdu b. Kalnērziņam (Latvijas PSR). Biedrs Kalnērziņš savā runā sniedza spilgtus faktus un skaitļus, kas liecina par Padomju Latvijas tautas saimniecības straujo attīstību pēckara gados. No atpalikušās agrarās zemes, kāda Latvija bija buržuaziskās iekārta laikā, tā ir pārvērtusies par attīstītu republiku ar izvērtu socialistisku lietrūpniecību un kolektīvistu lauksaimniecību. Savas runas nobeidumā b. Kalnērziņš apsveica, ka Latvijas partijas organizācija arī turpmāk būs lielā Lenina-Staļina partijas uzticamā cīņas vienība, gatava izpildīt visus uzdevumus, kādi tai sprauti cīņā par komunisma uzcelšanu mūsu zemē.

Sēdi vadīja b. N. Bulgariņš. Kongresa dienas kārtībā — VK(b)P Centrālās Komitejas un VK(b)P Centrālās Revīzijas komisijas pārskatu referatu apspriešana.

Debatēs pirmais runāja b. Keblins (Igaunijas PSR), uzsverot, ka Igaunijā tauta VK(b)P Centrālās Komitejas un personīgi biedra Staļina vadībā, ar visas padomju tautas un it īpaši lielās krievu tautas palīdzību šajā laikā attīstījis savu ekonomiku un kultūru tāda mērogā, kas deva iespēju pārvērst Igauniju no agrarās zemes ar viensētnieku sīksaimniecību, no imperialistisko lielvalstu priedēkļa par republiku ar augsti attīstītu industriju un socialistisku lauksaimniecību.

Vārds b. L. Berijam. Vienu no lielā Staļina tuvākajiem līdzgaitniekiem kongress apsveic vērtināmā ilgstošiem aplausiem. Laika posmā no XVIII līdz XIX kongresam, saka b. Berija, mūsu partijas un padomju tautas dzīvē sevišķi vietu ieņem divi notikumi. Pirmais no tiem ir Lielais Tēvijas karš. Saja karā izšķiršas jautājums par mūsu Dzimtenes likteni, par Eiropas un Azijas valstu un tautu likteņiem. Padomju Savienībā nosargāja savu neatkarību, satrēca pīļos ienaidnieku un tādējādi izglāba cilvēci un tās civilizāciju. Padomju tau-

Vakarā sēdē turpinājās VK(b)P Centrālās Komitejas un VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskatu referatu apspriešana.

Sēdes vadītājs b. L. Kaganovičs dod vārdu b. Boļajevam (Altaja novads). Runātājs stāsta par lielajiem panākumiem novada rūpniecības, lauksaimniecības un kultūras attīstībā.

Pēc tam runāja b. Prass (Molotovas apgabals). Viņš pastāstīja, ka apgabals ar partijas un valdības militāro gādību kļuvis par vienu no lielākajiem mūsu zemes industrijas centriem.

Vārdu dod b. Jegorovam (Kareļu-Somu PSR). Viņš runā par Kareļu-Somu PSR darbaļaudu panākumiem, it īpaši mežu un papīrrūpniecības, kā arī lauksaimniecības attīstībā.

Biedrs Ignatovs (Krasnodaras novads) pastāstīja, ka laika posmā no XVIII līdz XIX kongresam Kubānas darbaļaudis, tāpat kā visa padomju tauta, partijas Centrālās Komitejas vadībā guvuši ievērojamus panākumus saimnieciskajā un kultūras celtniecībā.

Izjustu runu par Lenina-Staļina partijas dīzumu, par padomju tautu, kas partijas vadībā izcīnījusi vēsturiskas uzvaras, kongress teica b. Korneičuks (Ukrainas PSR). Runas nobeidumā b. Korneičuks kritiski apskatīja padomju rakstnieku darbību un apsveica kongresam, ka rakstnieki, komunisti, gleznotāji, visi mākslas darbinieki, kas radījuši ne mazumu dail-

Pēc tam b. Likova (Ivanovas apgabals) pastāstīja par mūsu zemes ievērojamā tekstilrūpniecības centra industrijas attīstību, par Ivanovas tekstilniešu panākumiem.

Biedrs Snečkus (Lietuvas PSR) runāja par kolosālajām pārmaiņām lietuviešu tautas dzīvē pēc iestāšanās Padomju Savienības brālīgajā tautu saimē.

Jaunajiem komunisma cēlājiem vel-

tiņu runu teica b. Mičailovs (Maskava), norādot uz to, ka partija vada komjaunatni. VK(b)P XVIII kongresa laikā komjaunatnē bija 8 miljoni cilvēku. Tagad komjaunatne apvieno ap 16 miljoni biedru.

Biedrs Pužanovs (Kuibīševa) savas runas ievērojamu daļu veltīja jautājumiem, kas saistīti ar Kuibīševas hidroelektrostacijas un irigācijas sistēmu būvi.

6. oktobra vakara sēde

Par milzīgajiem darbiem sakarā ar staļiniskā dabas pārveidošanas plāna realizēšanu, kurus veic mūsu zemē, runāja b. Grišins (Staļingradas apgabals).

Biedrs Jefimovs (Čabarovskas novads) pastāstīja par lielajiem panākumiem, kas padomju Tālojos Austrumos gūti saimnieciskajā un kultūras celtniecībā.

Biedrs Mgeladze (Gruzijas PSR) uzsvera J. V. Staļina jaunā darba «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» izcilo nozīmi, kā arī pastāstīja par Padomju Gruzijas panākumiem saimniecības un kultūras attīstībā pēc kara.

Par lielo gādību, ko partija un biedrs Staļins pastāvīgi veltī padomju literatūras attīstībai, runāja b. A. Fadejevs (Maskava). (A. Fadejeva runu publicējam atsevišķi.)

7. oktobra rīta sēde

Šīs lielās uzvaras iedvesmotāja un organizētāja bija Komunistiskā partija biedra Staļina vadībā. Otrs izcilis notikums partijas un padomju tautas dzīvē, saka b. Berija, ir tautas saimniecības jaunais spēcīgais uzplaukums, kas devis iespēju paaugstināt mūsu rūpniecības līmeni, salīdzinot ar pirmskara laiku, 2,3 reizes.

Par saimnieciskās un kultūras celtniecības plašo vērienu jaunajā Krievijā runāja b. Cerniševs (Krievijas PSR). Apgabala radīta spēcīga rūpniecība, kas apgādā ar moderno padomju tehniku, sekmīgi attīstās socialistiskā lauksaimniecībā.

Pēc īsa pārtraukuma priekšsēdētāja vietu ieņēma b. L. Kaganovičs. Viņš dod vārdu b. Kiseļevam (Rosovas apgabals). Lielu daļu savas runas b. Kiseļevs veltī apūdeņošanas zemkopības attīstības jautājumiem.

Tribinē — b. Nijazovs (Uzbekijas PSR). Viņš runā par to, ka partija, valdība un personīgi biedrs Staļins sevišķi rūpējās par Padomju Uzbekiju. Pēdējos desmit gados republikā strauji attīstījās rūpniecība, Lielus panākumus Uzbekijā guvusi kokvilnas audzēšana.

Biedrs Gafurovs (Tadžikijas PSR) lielu daļu savas runas veltī ideoloģiskā darba jautājumiem. Izpil-

dot VK(b)P CK lēmumus un biedra Staļina norādījumus par ideoloģiskajiem jautājumiem, saka viņš, partijas organizācijas veiksmas ievērojamu darbu, lai dotu komunistiem marksistiski-lenīnisku rādījumu, lai tālāk attīstītu darbaļaudu komunistisko audzināšanu. Taču šajā svarīgajā iecirknī vēl arvien ir nopietni trūkumi. Runādams par literatūras lielo lomu, runātājs atzīmēja, ka padomju ļaužu varonīgais darbs vēl aizvien nerod tajā pienācīgu atspoguļojumu. Par mūsdienu dzīves svarīgākajiem tematiem pagaidām vēl uzrakstīts maz kapitālu darbu. Atpūlē arī padomju kino. Mākslas un kinematogrāfijas darbinieki nodevīst bezgalīgiem strīdiem ar rakstniekiem par to, kurš no viņiem valrāž valnīgs mākslas un kino atpalikšana. Ja šiem strīdiem patērēto laiku izmantotu radošam darbam, mums būtu daudz labu lugu teatros un daudz labu kinofilmu uz ekraniem.

Biedrs Arutinovs (Armēnijas PSR) iztirzāja Padomju Armēnijas ekonomikas un kultūras attīstības jautājumus.

Rīta sēdes nobeidumā kongress noklausījās Mandātu komisijas ziņojumu, ko sniedza b. Pegovs. Kongress vienbalsīgi apstiprināja Mandātu komisijas ziņojumu.

7. oktobra vakara sēde

darbu, kurus visa padomju tauta augsti ciena un mīl, darīs visu, lai iepriecinātu Padomju Dzimteni ar jauniem talantīgiem darbiem, ko apmīrē padomju literatūras un mākslas lielā drauga — biedra Staļina genialās idejas.

Kā nākošais runāja b. Razzaikovs (Kirgīzijas PSR). Viņš min spilgtus faktus, kas liecina, ka, pateicoties nelokāmi realizētajai partijas lenīniski-staļiniskajai nacionālajai politikai, kirgīzu tauta padomju varas laikā guvusi lielus panākumus politiskajā, ekonomiskajā un kultūras attīstībā.

Sēdes vadītājs dod vārdu kongresa delegatam Padomju Savienības maršālam, PSRS Kara ministram b. Vasilevskim. Kongress viņu apsveica ar sirsnīgiem aplausiem. Biedrs Vasilevskis saka, ka Padomju Armijas kareivjus, seržantus, virsniekus un ģenerāļus vieno ar visu tautu kopīgas jūtas un tieksmes. Armijas komunisti un visi padomju karavīri sagaidījuši partijas XIX kongresu ar jauniem panākumiem kaujas un politiskajās mērķības, valrāk nekā jebkad saliedēti ap sirsnīgi mīļoto skolotāju un lielo karavadoni biedru Staļinu. — Padomju Armijas kaujas un operatīvās apmācības stāvoklis, tās mobilizācijas un kaujas gatavība, — visu klatēsošo spēcīgiem aplausiem skanot, saka b. Vasilevskis, — dod mums pilnas tiesības apsveikt partiju, valdību un personīgi biedram Staļinam, ka Pa-

domju Armijā godām izpildīs taj uzticētos uzdevumus padomju tautas radošā darba sargāšanā, Padomju Savienības valsts interešu aizstāvēšanā.

Pēc b. Vasilevska runas kongress vienbalsīgi pieņem lēmumu pārtraukt debates.

Biedrs G. Malenkovs atskāns no gala vārda.

Kongress pāriet pie lēmuma pieņemšanas. Maskavas partijas organizācijas delegāts b. Kapitonovs ierosina pieņemt šādu rezolūciju par VK(b)P CK pārskata referatu:

«Noklausīties un apspriedis VK(b)P CK Sekretara b. G. M. Malenkova pārskata referatu par VK(b)P CK darbu, VK(b)P XIX kongress nolēma: VK(b)P CK politisko līniju un praktisko darbu atzīt par pareizu.»

Ierosināto rezolūciju pieņem vienbalsīgi, visā zālē atskanot vērtinām, ilgi nerimstošām ovācijām. Visi piecēlās. Atskan saucieni: «Lai dzīvo biedrs Staļins!», «Slava lielajam Staļinam!».

Biedrs Kaganovičs ziņo, ka XIX kongresa piedalās viesi — ārvalstu komunistisko un citu brālīgo strādnieku partiju delegācijas.

Kongresa sirsnīgi sumināts, Polijas apvienotās strādnieku partijas vadītājs apsveikumu nodod Polijas apvienotās strādnieku partijas Centrālās Komitejas priekšsēdētājam b. Bojeslavs Bojuts.

Turpinājums 3. lapa pusē

Vissavienības Komunistiskās (bolševiku) Partijas XIX kongress

8. oktobra rīta sēde

Sēdes vadītājs b. Andrianovs dod vārdu b. Aristovam, kas iesniedz priekšlikumu par VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskata referātu: VK(b)P Centrālās Revīzijas Komisijas pārskatu apstiprināt. Šo priekšlikumu vienbalsīgi pieņem.

Kongress sāk apspriest trešo dienas kārtības jautājumu: «Partijas XIX kongresa direktīvas par PSRS attīstības piekto piec gadu plānu 1951. līdz 1955. gadam». Referē PSRS Valsts plāna komitejas priekšsēdētājs b. M. Saburovs.

Referāta sākumā b. Saburovs izkļūda par četrtās piec gadu piecades izpildes rezultātiem. Ceturtās piecades plāna sekmīgā izpildē veicinājusi socialistiskās iekārtas tālāko nosīpīnāšanu un bijusi jauna liela PSR Savienības uzvara, kas nodrošinājusi so-

cialistiskās valsts varenības tālāko pieaugumu.

— Jaunais piec gadu plāns, — saka b. Saburovs, — turpina iepriekšējo piec gadu līniju, kas vērsta uz padomju ekonomikas mierīgo attīstību, socialistiskās saimniecības un tautas labklājības sistematisko pieaugumu. Piekta piec gadu plāna realizēšana mūsu zemei būs svarīgs posms ceļā uz pakāpenisku pāreju no socialisma uz komunismu.

Referents raksturo piektās piecades plānu kā PSRS mierīgās attīstības dīzeņu programmu. Direktīvu projektā minētie skaitļi un fakti vēl un vēlreiz parāda, ka padomju tauta komunistiskās partijas vadībā, lielā vadonā un skolotāja biedra Staļina vadībā atdod visus savus spēkus komunisma celtniecībai un mierīgās ekonomikas attīstībai.

8. oktobra vakara sēde

Vakara sēdē turpināja apspriest b. M. Saburova referātu «Partijas XIX kongresa direktīvas par PSRS attīstības piekto piec gadu plānu 1951. līdz 1955. gadam».

Sēdes vadītājs b. Nijazovs pirmajam dod vārdu b. Babajevam (Turkmenijas PSR). Orators runā par Turkmenijas tautas saimniecības atrau-jo uzplaukumu, stāsta, kādas varenas tālāka uzplaukuma perspektīvas paver republikai Turkmenijas galvenā kanāla būve, kurš radikāli pārveidos Turkmenijas ekonomiku. Kanāla trasē veikti plaši sagatavošanas darbi celtniecībā.

Biedrs Benediktovs (Maskava) savu runu veltīja socialistiskās lauksaimniecības tālākās attīstības uzdevumiem, minēja vairākus pasākumus, kuru realizēšana veicinās tālāko ražīguma kāpinājumu, palielinās labības un citu lauksaimniecības produktu kopražas, liellopu skaitu un produktivitāti.

Pēc tam runā b. Korotčenko (Ukrainas PSR). Viņš min vairākus faktus, kas liecina par milzīgajiem sasniegumiem tautsaimniecības attīstībā, kas liecina par milzīgajiem sasniegumiem tautsaimniecības attīstībā, kas liecina par milzīgajiem sasniegumiem tautsaimniecības attīstībā.

Pēc tam runā b. Korotčenko (Ukrainas PSR). Viņš min vairākus faktus, kas liecina par milzīgajiem sasniegumiem tautsaimniecības attīstībā, kas liecina par milzīgajiem sasniegumiem tautsaimniecības attīstībā.

Biedrs Jasnovs (Maskava) pastāstīja kongresam, ka tiek izpildīts valdības apstiprinātais Maskavas rekonstrukcijas ģenerālplāns 1951.—1960. gadam. Pēc biedra Staļina iniciatīvas uzsāktā augstbūvju celtniecība Maskavā iezīmē jaunu posmu socialistiskajā pilsētu celtniecībā un liecina par padomju architektu augsto kultūras līmeni un mūsu būvrūpniecības dzīvgu. Gadu no gada paplašinās dzīvojamu namu, skolu un slimnīcu būve.

Tribinē — viens no biedra Staļina līdzgaitniekiem b. A. I. Mikojaņš. Kongress viņu apsveic ātriem vērtināmiem aplausiem.

9. oktobra rīta sēdē vadīja b. Patoļčevs.

Biedrs Jasnovs (Maskava) pastāstīja kongresam, ka tiek izpildīts valdības apstiprinātais Maskavas rekonstrukcijas ģenerālplāns 1951.—1960. gadam.

Pēc tam VK(b)P XIX kongresam apsveikumus nodeva Korejas Darba partijas CK sekretārs b. Viko Červenkovs.

Vārds b. Smirnovam (Gorkijas apgabals), kurš pastāstīja, ka Staļina piec gadu laikā Gorkijas apgabals kļuvis par vienu no lielākajiem mūsu zemes rūpniecības centriem ar augsti attīstītu mašīnbūvniecību.

Biedrs Beščevs (Maskava) savu runu veltīja dzelzceļu transporta attīstības jautājumam piektajā piec gadā.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Debates pirmās runā b. Aristovs (Čeljabinskas apgabals). Ar Staļina vārdā nosauktā Magnitogorskas metalurģiskā kombināta piemēru viņš ilustrē rūpniecības kadru kultūras un tehnikas līmeņa lielo pieaugumu, runā par lauksaimniecības attīstību Uralos un Sibīrijā.

PSRS naftas rūpniecības ministra b. Baibakovs savu runu veltīja naftas rūpniecības attīstībai jaunajā piec gadā. Naftas ieguvī paredzēts palielināt par 85 procentiem.

Rīta sēdes beigās kongresu apsveica vairāki ārvalstu komunistisko partiju pārstāvj: Ķīnas Kompartijas CK ģenerālsēkretārs b. Lu Šao-cī, Čehoslovākijas Komunistiskās partijas priekšsēdētājs b. Klements Gotvalds un Itālijas Komunistiskās partijas ģenerālsēkretārs vietnieks b. Luidži Longo.

biedra Tokudas apsveikuma telegramu.

Biedrs V. Kuzņecovs (Maskava) uzsvē, ka piec gadu plāna realizēšana svarīga nozīme būs darbaļaužu socialistiskās sacensības tālākai izvēšanai. Mūsu zemē socialistiskā sacensība kļuvusi par visas tautas kustību.

Kongresa delegāti sirsnīgi apsveic b. P. Ponomarenko parādīšanos tribinē. Socialistiskā celtniecība pēckara gados, viņš teica, ir viena no spilgtākajām lappusēm padomju tautas pašizciliedzīgas cīņas vēsturē par komunisma uzvaru. Šos gadus iezīmē jauna varens visu tautas saimniecības nozaru kāpinājums, nemītiģ mūsu tautas materiālās labklājības un kultūras līmeņa pacēlums. Ievērojamu vietu savā runā b. Ponomarenko veltī lauksaimniecības sasniegumiem mūsu zemē, kas radījuši priekšnoteikumus lauksaimniecības produktu un izejvielu sagādes ievērojamam kvantitatīvam un kvalitatīvam pieaugumam.

Vakara sēdes beigās kongresu apsveica ārzemju komunistisko un strādnieku partiju pārstāvj: Ungārijas darbaļaužu partijas ģenerālsēkretārs b. Matias Rakosi un Lielbritānijas komunistiskās partijas ģenerālsēkretārs b. Harijs Polits.

Partijas Centrālās Komitejas sekretārs b. Pak Den Aja un Bulgārijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Vilko Červenkovs.

Vārds b. Smirnovam (Gorkijas apgabals), kurš pastāstīja, ka Staļina piec gadu laikā Gorkijas apgabals kļuvis par vienu no lielākajiem mūsu zemes rūpniecības centriem ar augsti attīstītu mašīnbūvniecību.

Biedrs Beščevs (Maskava) savu runu veltīja dzelzceļu transporta attīstības jautājumam piektajā piec gadā.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

Pēc tam runāja Rumanijas strādnieku partijas CK ģenerālsēkretārs b. G. Georgiu-Deže un Somijas Komunistiskās partijas CK ģenerālsēkretārs b. Viljo Pesä.

A. Fadejeva runa VK(b)P XIX kongresā

Biedri! Dīzenajā un cildenajā cilvēku audzināšanā un pāraudzināšanā komunisma garā partijai var palīdzēt, jāpalīdz un palīdzēs padomju daiļliteratūra.

Cik tā šodien nobriedusi tā! no-sprauto jauno lielo uzdevumu izpildīšanai? Tās panākumi ir vispār zināmi. Tie it īpaši parādījušies pēckara gados un tos nosacījuši mūsu socialistiskās saimniecības vispārējā augšupeja, padomju tautas materiālās labklājības pieaugums un kultūras līmeņa ievērojamais pacēlums. Bet arī šais labvēlīgajos apstākļos padomju literatūra nebūtu guvusi zināmos panākumus, ja mūsu partija ideoloģijas jautājumos veltītajos vēsturiskajos dokumentos, starp kuriem pirmais bija partijas Centrālās Komitejas lēmums par žurnāliem «Zvezda» un «Leningrad», nebūtu padomju literatūrai norādījusi pareizo attīstības ceļu. Pēc šiem lēmumiem pieauga visu partijas organizāciju vadošā ietekme uz padomju literatūras un mākslas attīstību.

Partijas Centrālā Komiteja, biedrs Staļins taisnīgi prasa no mums, padomju literātiem, lai mēs vairāk mācītos idejiskā un maksimāli cieši, devīgi atbalsta mūsu panākumus, pacēlīgi norāda uz mūsu kļūdām, dara visu, lai apbrūpotu mūs politiski, palīdzētu mums organizatoriski.

Partijas vadošo norādījumu lielā nozīmē literatūras un mākslas novadā izpaudusies, konkrēti, tur, ka tie palīdzējuši vērst graujošu triecienu pret mūsu mākslas, un ne tikai mākslas, inteliģences zināmā daļā parādījušos bezdzimtenes kosmopolitismu un zemošanos mūsdienu buržuāziskās pseido-kultūras priekšā, pret visām un visādām buržuāziskā nacionalisma izpausmēm, pret formalistiskām ietekmēm, pret bezsaturīgu, bezidejisku kļaidošanu pa dzīves virspusī, pa tās pažobeļēm.

Partija iedvesmojusi literatūru ar visprogresīvākajām mūsu gadsimta idejām — ar dīzenajām komunisma idejām, uzmanības centrā izvirzījusi padomju cilvēku, jaunās sabiedrības celtnieku. Partija saliedējusi vienā saimē mūsu padomju literatūras daudz-nacionālo pulku, kur katrā tautībā leņnes savas nacionālās formas krāsu, salīstījis mūsu mākslas lielos mērķus ar pašām progresīvākajām, pašām cildenākajām tradīcijām nacionālajā literatūrā, vispārīgā kārtā krievu tautas literatūrā, visā daudzus gadsimtus ilgajā cilvēces mākslas attīstībā un norādīja bezgalīgu pilnveidošanās un novatorisma ceļus socialistiskā realisma gaitās. Šiem partijas iedvesmojošajiem norādījumiem padomju literatūra pateicību parādā par visu labāko, ko tā radījusi.

Mūsu literārā darba pasaulvēsturisko nozīmi apliecina tautas demokrātiskās valsts, lielās demokrātiskās Ķīnas daiļ-literatūras attīstības panākumi. Šo zemju literatūrām mūsu pieredze noder par piemēru un bieži vien par paraugu. Balstīdamās uz vislabāko, viscildenāko savas nacionālās tradīcijas, šīs literatūras arvien drošāk pārvar dažāda rakstura buržuāziskas ietekmes, atmet formalistiskos grabuļus, ar ko mūsdienu buržuāziskā māksla aizsedz savu zverisko, pretcilvēcisko būtību. Šīs literatūras droši uzņāk uz revolucionāri demokrātiskās un socialistiskās literatūras ceļa.

Mūsu literatūras pieredze tāpat noder par piemēru un bieži vien par paraugu progresīvajiem rakstniekiem kapitalisma zemēs. Tāpat tieši viņi — šie progresīvie rakstnieki — pausi savu tautu nacionālo interese, atnases katu kurinājus un darbaļaužu apspiedējus, cildina savu tautu labākos dēlus. Šo ceļu darbu mūsu draugi Rietumeiropā un Amerikā veic, neraugoties uz imperialisma sulaiņu nīkno kaušanu, neraugoties uz neizpratni, svārstībām un šaubām tāl inteliģences daļā, kura vēl nespēj pārvarēt tāl iepatētos uzskatus un parašas.

Visiem saviem draugiem un brāļiem Rietumos un Amerikā mēs gribam pateikt, ka mūsu lielā padomju tauta augstu vērtē viņu idejiski maksimāli nosasniegumus. Savā zemē mēs labprāt un rūpīgi pārulkojam tautas demokrātiskās valsts, demokrātiskās Ķīnas un kapitalisma valstu progresīvo rakstnieku darbus un tulkojam tos arvien plašāk un vairāk. Pēc biedra Staļina iniciatīvas labākajiem no šo

rakstnieku vidus tiek piešķirtas Staļina Miera premijas un Staļina premijas par izcilēm sasniegumiem literatūrā un mākslā. Mēs esam ļoņni, ka krievu valoda kļuvusi par valodu, kurā visas pasaules godīgie rakstnieki tagad var gūt vispasaules tribīni un taisnīgu sava darba novērtējumu. (Aplausi).

Sādas mūsu literārā darba pasaulvēsturiskās nozīmes gaismā vēl saskatāmāki un nepieļaujama kļūst mūsu daiļliteratūras trūkumi, par kuriem savā lieliskajā referatā taisnīgi runāja biedrs Maļenkovs. Kā man jau nācās teikt partijas Maskavas apgabala konferencē, tagad nepieņemama kļuvusi senā krievu paruna: «Pasaka ātri pastāstāma, bet ne tik ātri darbs padarāms». Darbu mūsu valstī dara nedzirdētos tempos, bet pasakas, rakstnieku valnas dēļ, atpaliek (smieklīgi), atpaliek visas tautas acu priekšā.

Si atpalicība īpaši izpaužas tādas mākslas nozarēs kā kino, teātris, opera. Labu scenariju, lugu un libretu trūkums ievērojamā mērā bremzē šo mākslas nozaru attīstību. Dramaturģija, darbi teātrī un kino — viens no visgrūtākajiem literatūras veidiem. Un ne jau nejausi tieši šais nozarēs vispēcīgāk izpaužas dažas kopīgas vājās pusēs padomju literatūrā. Biedram Maļenkovam ir pilnīga taisnība, ka, parādot jaunā, progresīvā cīpu pret veco, atmirstošo, padomju literatūra ne vienmēr dziļi, bezbailīgi un patiesīgi atklāj pretrunas, grūtības un trūkumus, kas sastopami mūsu uzvarošajā gaitā uz priekšu. Bet bez pretrunu cīņas, bez konfliktiem nevar būt ne drāmas, ne komedijas.

Lai aizsegtu un attaisnotu šo padomju literatūras vājumu, bet pareizāk sakot, lai neļautu padomju literatūrai atmāskot mūsu lietās lenāidniekus valsts iekšienē — visāda veida zaglus, karjeristus, pīfēdijus, birokratus, krāpniekus, individualistus un lerāvējus, — daļā mūsu rakstnieku un kritiķu plaši ieviesas viltus teorija, ka mūsu zemē, kur viss, kā saka, ir jau labu, dramaturģijā nevar būt konfliktu un ka tas, lūk, esot tas jaunais, ar ko padomju dramaturģijā atšķiras no vecās.

Mēs Rakstnieku savienībā neizpratām visu šīs teorijas kaltīgumu un laikus nevērsāmies pret to. Un šī viltus teorija ieviesas daudz izdevniecību un žurnālu, teātru un Kinematogrāfijas ministrijas, Mākslas lietu komitejas, Rakstnieku savienības darbinieku vidū un ar to kaltīgi ietekmēja mūsu literatūras, īpaši visu dramaturģijas veidu attīstību.

Kļuva nepieciešama biedra Staļina iejaukšanās, lai šo teoriju atmāskotu preses slejas un Rakstnieku savienībā. Bet, par nožēlošanu, visi secinājumi no šīs viltus teorijas partējiskās kritikas līdz galam netika izdarīti. Mūsu vainas dēļ jautājuma būtība rakstniekiem noskaidrota nepietiekami dziļi. Ar to īstenībā izskaidrojams, ka, lai gan arī samānāms zināms lūzums, lai arī sarakstīti divi, trīs desmiti visumā derīgu lugu un scenariju, kas jau sagatavoti inscenēšanai vai tiek ekranizēti, — izcili darbi ir tikai daži. Biedra Maļenkova referatā šīs mūsu literatūras trūkums atkal atklāts ļoti dziļi, un tas mums palīdzēs sekmīgāk virzīt uz priekšu padomju dramaturģiju un kinodramaturģiju.

Milzīga nozīme visā padomju mākslā ir biedra Maļenkova referatā attīstītajai tezei par tipiskām parādībām un raksturiem mūsu īstenībā un par šā tipiskā attēlojuma vājumu mūsu literatūrā. Jā, tipisku raksturu vājais attēlojums ir gandrīz vai pats galvenais vājums padomju literatūrā. Īpaši postoši tas ietekmējis dramaturģiju, jo dzīves pretrunām dramā un komēdijā jāizpaužas kā raksturu cīņā. Rakstnieks, kurš neprot pilnā spēkā parādīt mūsu laudis, baidās pilnā spēkā parādīt arī naidīgus vai atpalikušus cilvēkus. Ar to, konkrēti, izskaidrojams arī mūsu satīras vājums. Sniegt literatūrā pilnvērtīgu raksturu, cilvēku tipus, kā pirmrindas, tā arī atpalikušus, — šis milzīgi nozīmīgais politiskais uzdevums tai pašā laikā ir arī pats augstākais mākslinieciskais uzdevums. Tā atrisināšana ir padomju rakstnieku goda lieta.

Iepriekš minētie nopietnie trūkumi, kuruš tīn bieži pavairo nevīdīgs darbs, augstprātīga nevēriba pret mācībām un maksimāli nosasniegumiem, kas novērojama daļā padomju literatūras.

Turpinājums 4. lapas pusē

VK(b)P XIX kongress

Turpinājums no 3. lapa pusē

Izskaidrojām ar rakstnieku zemo idejiski mākslinieciskās audzināšanas līmeni un vispirmā kārtā pašā Rakstnieku savienībā.

Ar partijas un padomju sabiedrības palīdzību desmiti un simti jaunas un vecākas paaudzes rakstnieku pēdējos gados pievērsušies dzīvei, mūsu laikam. Taču nevar teikt, ka mums būtu izdevies pievērst mūsdienu dzīves pētīšanai visu padomju rakstnieku un kritiķu daudznacionālo pulku. Daudzi padomju rakstnieki dzīvi pēti nepletiekami dziļi vai arī nepilnīgi izprot redzēto. Mūsu vidū maz tādu cilvēku, kuri patiešām dziļi, sistemātiski un nopietni nodoties marksisma-leņinisma mācībām, lai, patiesi izprotot dzīves attīstības likumus, pareizi to atspoguļotu. Maz ir literātu ar vispusīgām zināšanām, bet no Padomju zemes literātiem mums ir tiesības to prasīt. Ar teoretiskām un vispārējām zināšanām vajā apbruņoti arī Rakstnieku savienības vadītāji kā Maskavā, tā arī uz vietām. Kadru mācīšanas nepieciešamība, par ko runāja biedrs Maļenkova, lielā mērā attiecas arī uz Rakstnieku savienības kadriem. Tieši ar šo trūkumu izskaidrojams tas, ka mēs nesam pratuši literatūrā, literatūras valodas attīstīšanā dziļi pielietot biedra Staļina genialo darbu «Marksisms un valodniecības jautājumi».

Nav ko slēpt, nogrupējumu, ģimeniskuma un draugu būšanas paliekas literātu un mākslas darbinieku vidū līdz šim stipri ietekmē literatūras un mākslas paradību novērtējumus. Tai pašā laikā padomju rakstnieki un mākslas darbinieki savā lielajā vairumā uzkrājuši lielu idejisku un mākslas pieredzi. Viņu baļsi un mākslas paradību novērtējumus uzmanīgi jāieklausās. Literatūras un mākslas darbu un visu mūsu organizāciju darbības kritika no apakšas, pašu mākslas un literatūras darbinieku izdarīta, ir ļoti svarīga, ļoti būtiska tās kritikas sastāvdaļa, kurai mūs pakļauj partija un tauta. Izvērst kritiku no apakšas, rakstnieku un mākslas darbinieku organizācijās, — tā ir radošo organizāciju vadītāju goda lieta.

Būtu liela kļūda uzskatīt, ka viena pati Rakstnieku savienība varētu tikt galā ar rakstnieku idejiski mākslinieciskās audzināšanas uzdevumu. Šis uzdevums prasa no visām partijās organizācijām, no visām mūsu padomju preses, no visiem organiem, kas pārzina dažādas mākslas nozares, pirmkārt, paaugstināt prasības literatūrai un mākslai un būt konsekventiem šīs prasības un, otrkārt, palīdzēt rakstnieku organizācijām literātu idejiski mākslinieciskajā audzināšanā.

Nav ko brīnīties, ka Kinematografijas ministrija, pa daļai Mākslas lietu

komiteja un Rakstnieku savienība kritizē viena otru. Kopīga aukla tās tagad sasaistījusi kopīgā darbā, kas pagaidām lāga nesokas. (Smieklis). Tai pašā laikā visas šīs organizācijas vajadzības, ka vada radošo darbu no augšas, birokrātiski, un strādā savrupēji. Tās nesaskata savus kopīgos pienākumus scenaristu un dramaturģu idejiskajā un mākslinieciskajā audzināšanā, neatbalsta no apakšas, no pašiem rakstniekiem un mākslas darbiniekiem nākušo iniciatīvu teātru, kinostudiju radošajai sadarbībai ar rakstniekiem. Bet dzīva māksla taču var attīstīties tikai pa šo radošo ceļu, ja prasmīgi vada šo procesu.

Uz vietām partijas vadītāju vidū ir tādi, kas literatūru un mākslu atceras tikai tad, kad ir runa par Staļina premiju piešķiršanu, vai sakārā ar partijas konferencēm, kuras gribot negribot nākas dažas parādības palielināt, citas pabārt.

Nedrīkst aizmirst arī to, ka talantīgu cilvēku audzināšana sākas jau skolā. Nepieciešams, lai, sakārā ar literatūras mācīšanos skolā, visā jaunatnē tiktu ieaudzīnāta estētiskā gaume un mākslas zināšanas. Bet tādēļ nepieciešams daudz ko izlabot literatūras mācīšanas metodēs skolās, un vispirmā kārtā mūsu pedagoģiskajās augstskolās. Mums ir daudz lielisku skolotāju, kas mū literatūru un prot to mācīt. Taču nedrīkst pieļaut, ka literatūru mūsu skolās un pedagoģiskajās augstskolās uzskata, kā tas bieži vien atgadās, tikai par vēstures vai arī tā vai cita sociālās atzinuma ilustrāciju bez jebkāda norādījuma uz to, ka literatūra ir daļa. Mums ir ne mazums jaunu un talantīgu rakstnieku, kuru mākslinieciskajā vājumā vainojama vēl skola.

Tādējādi, rakstnieku idejiski mākslinieciskās audzināšanas uzdevums ir visās partijās, visas tautas uzdevums.

Biedri! Rakstnieku un viņu organizāciju kritika, kas tagad arvien biežāk tiek mums adresēta, atspoguļo tautas prasības mūsu literatūrai. Atklāto, patiesīgo, apgaroto kritiku, kas atskāņēja no šīs tribīnes biedra Maļenkova referātā, mēs uzņemam kā tādu, kurā no jauna izpaužas partijas palīdzība literatūras attīstībai, kā mūsu darba programmu, un pieļiksim visus spēkus, lai darbu uzlabotu.

Mēs, padomju rakstnieki, esam laimīgi un lepnī, ka mūs vada tāda partija kā mūsu diēnā Padomju Savienības Komunistiskā partija, Leņina-Staļina partija. Mēs esam pateicīgi biedram Staļinam par palīdzību un pamācību un apliecinām viņam, ka atdosim visus savus dvēseles spēkus, lai radītu jaunās, komunistiskās pasaules literatūru, kura būtu gaismas avots mūsu brīvajām tautām un visām pasaules tautām. (Ilgi stāstī aplausi).

Rīt palet astoņi gadi kopš dziļi nozīmīgās dienas, kad Padomju Armijas vienības straujā triecienā atbrīvoja no vācu fašistisko okupantu jūga mūsu republikas galvaspilsētu — Rīgu. Pirmās pēckara piecgades laikā sadziedētas brūces, ko sirmajai Rīgai bija cirtis karš, un tā kļuvis skaistāka un bagā-

elektrocentrāle, kuras pirmās posms stāsies ierindā 1954. gadā, spēš pilnīgi apmierināt pilsētas vajadzības pēc elektriskās enerģijas. Bez tam, uzcelot siltuma elektrocentrālī, mums radīsies iespēja apsildīt vairākus pilsētas rajonus. Jau nākamgad sāksim projektēt, bet pēc tam arī izbūvēt pirmās trīs

vispārējo vidējo (desmitgadīgo) izglītību. Tāpēc svarīgu nozīmi iegūst skolu celtniecība. Bez jau uzbūvētajām un ekspluatācijā nodotajām trim desmitgadīgo vidusskolu ēkām līdz piecgades beigām uzcelš vēl piecas skolas. Divas no tām pašlaik jau celj.

Piecgades beigās Rīgā, Maskavas rajonā, izaugs pirmā mūsu galvaspilsētas augstceltne — Kolchoznieku nams. Pilsētas centrā nodos ekspluatācijā viesnīcas ēku, kurā būs 300 komfortablu numuru. Plašu vērienu iegūs dzīvokļu celtniecība. Minēšu jaunuzceltos namus, kuros nodos lietošanā Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 35. gada svētkos: rūpnīcas VEF 50 dzīvokļu namu un Latvijas Valsts jūras kuģniecības lielo moderno māju Eksporta ielā. Jaunos dzīvojamās namus pašlaik celj Autoelektroaparātu rūpnīca un daudzi citi uzņēmumi.

Pašes nedaudz vairāk par gadu, un rīdzinieki varēs noskatīties televīzijas pārrādes no televīzijas centra, kura ierīkošanu sāks vistuvākajā laikā. Leņina rajonā uzcelš jaunu slimnīcu ar 200 vietām slimniekiem. Proletarietis rajonā paredzēts uzcelt bērnu namu, kurā audzinās vientuļo māšu bērnus un bāreņus līdz triju gadu vecumam. Jau uzsākta VEF kultūras nama celtniecība. Tajā būs teātra zāle tūkstoš skatītājiem, kinozāle, speciāla auditorija lekcijām, sporta zāle un daudzi telpu pulciņi nodarbībām.

Liela apjoma darbi paredzēti arī pilsētas labierīcību nozarē. Komjaunatnes krastmalu pagarinās uz jūras pusī apmēram par 700—800 metriem. Līdz nepazīšanai pārveidosies Komunardu laukums, kura rekonstrukcija jau iesākta. Tajā iestādīs daudzus četrdesmitgadīgus kokus (tas būs pirmais šāda veida izmēģinājums Rīgā), ierīkos skaistas puķu dobes, izbūvēs strūklakas, ierīkos celiņus, gar kuriem novietos solus. Plašus darbus labierīcību iekārtošanas un izdaļošanas laukā sāks Rīgas Jūrmalā. Tur paredzēts izbūvēt ūdensvadu un kanalizāciju, iztaisnot dažas magistrales utt. Velks Dzegužkalna parka rekonstrukciju, pabeigs Bērnu parka iekārtošanu Sarkanarmijas rajonā.

Pilsētas transporta nozarē paredzēts ievērojamos apmēros atjaunot Rīgas tramvaju vagonu parku, kas papildināties ar moderniem lieliem vagoniem, tāda paša tipa, kādus patlaban saņem Maskava.

Te pieminēti vienīgi paši galvenie, nozīmīgākie piecgades objekti. Bet arī tas rāda, cik lielu uzmanību Padomju Latvijas galvaspilsētai veltī padomju valdība, komunistiskā partija un latviešu tautas labākie draugi — dižais Staļins. Labākā atbilde uz šo lielo gādību būs mūsu pašizliedzīgie pūliņi, izpildot piektā piecgadu plāna uzdevumus, veicot lielos pasākumus, kas ievērojamī tuvinās mūs komunismam.

Kolchoznieku nama projekts.

tāka nekā jebkad agrāk. Bet kāda tad būs Rīga Staļina piektās piecgades beigās? Ar šādu jautājumu mūsu līdzstrādnieks griežas pie Rīgas pilsētas darbaļaužu deputātu padomes Izpildkomitejas priekšsēdētāja b. V. Lečā. Biedrs Lečis pastāstīja:

Kā zināms, direktīvu projektā par PSRS tautas saimniecības attīstības piektā piecgadu plānu, kuru nupat apspriedis VK(b)P XIX kongress. Padomju Latvijā un tās galvaspilsētā Rīgā pieminēta vairākas reizes. Viens no svarīgākajiem piecgades rezultātiem būs tas, ka tiks likvidēts elektriskās enerģijas deficīts, kuru dažkārt vēl izjūt Rīga ar tās strauji uzplaukstošo rūpniecību. Rīgas lielaudas siltuma

apsildīšanas vadu līnijas, pa kurām karsto ūdeni plevadīs uzņēmumiem un dzīvojamajiem namiem to apsildīšanai.

Otrs svarīgākais piecgades plānā paredzētais objekts ir tilts pāri Daugvai. Tā būs celtnē, kas izdaļos pilsētu un sasaistīs galvaspilsētas galveno magistrali Leņina ielu ar Pārdaugavas rajoniem. Tīla projektu jau izstrādājis pazīstamais padomju arhitekts b. Jakovļevs, kas ir padomju zemes galvaspilsētā Maskavā pāri Maskavas upeli uzcelto tilta projektu autors. Vistuvākajā laikā šo projektu apspriedīs. Tīla celšanu uzsāks nākamgad.

Piecgades plāns paredz realizēt Rīgā, tāpat kā visās citās Padomju Savienības lielākajās pilsētās, obligātu

saimniecisko nostiprināšanos. Demokratisks nometnes zemju vidū nav un nevar būt konkurences, savstarpīgas neuzticības. Šis apstāklis jo sevišķi sekmē šo zemju ekonomisko attīstību un īsā laikā nostiprinājis jaunu tirgu pasaules arenā — demokratisko zemju tirgu.

Glūži pretējas tendences pēckara laikā vērojamas kapitalistiskajā pasaulē. Kā zināms, ASV ar Angliju un Franciju pēc kara cerēja ievērojami paplašināt produkciju uz savu galveno konkurentu — Vācijas, Itālijas un Japānas — novājināšanās rēķina. ASV valdošās aprindas atklāti runāja, ka pēc kara palielinās savu produkciju 4—5 reizes.

Taču šie plāni izjuka. Kara rezultāti neatbilda rietumu imperialistu plāniem. Bet ar tuvedzīgo un avanturistisko politiku pēckara posmā rietumvalstīs vēl vairāk sarežģīja savu stāvokli. Ja tautas varas nodibināšana Austrumu un Centrālās Eiropas zemēs un Ķīnā iznīcināja imperialistu privilēģētās pozīcijas šīs zemēs, tad ASV piekoptā diskriminācijas politika neļāva rietumvalstīm attīstīt pat elementāras tirdzniecības attiecības ar valstīm, kur dzīvo vairāk nekā trešdaļa cilvēces. Ekonomiski noslēgušās no demokratisks nometnes zemēm, kapitalistiskās valstīs nespēja pacelt savu ražošanas līmeni. Sakārā ar karu plašās masas bija izputinātas, to pirktspēja pazeminājusies. Tas viss sašaurināja noleto iespējas iekšējās tirgos. Tam klāt nāca tas, ka kara laikā ASV bija jau sagrabusi daudzus angļu, franču, itāļu, beļģu tradicionālos tirgus.

Rezultātā Rietumeiropas zemēs rūpniecības produkcijas līmenis pirmajos pēckara gados visumā nepārsniedza pirmskara rādītājus. Tā Anglijā 1939. gadā ražoja 123 procentus no 1929. gada produkcijas, bet 1946. gadā — 112, 1947. gadā — 121, 1948. gadā — 135 procentus. Francijā 1939. gadā ražoja 80 procentus no 1929. gada produkcijas, bet 1945. gadā — 63, 1947. gadā — 74 procentus, 1948. gadā — 85 procentus. Itālijā 1948. gadā ražoja par 10 procentiem mazāk nekā 1939. gadā. No šiem skaitļiem skaidri izriet, ka 1948. gadā Rietumeiropas galvenās kapitalistiskās zemes vai nu nesasniedza, vai tikko sasniedza 1939. gada līmeni. Un tikai pēc 1949. gada, sakārā ar agresīvā Atlantijas pakta noslēgšanu un vēlāk, ar Korejas kara izraisīšanu, uz brūņošanās rūpniecības attīstības rēķina šīs zemes nedaudz pārsniedza (par 20—30 procentiem) savu 1939. gada produkcijas līmeni. Pie tam jāņem vērā, ka, ceļoties koprodukcijas rādītājam uz brūņošanās nozaru straujas paplašināšanas rēķina, visās šajās zemēs milzu apmēros samazinājies miera laika rūpniecības ražošanas apjoms, īpaši ādas un tekstilrūpniecībā. Rezultātā strauji pieaudzis bezdarbs. Itālijā pilnīgo un daļējo bezdarbnieku skaits pārsniedz 4 miljonus, Rietumvācijā — 3 miljonus, Anglijā — pusmiljonu, Francijā — vairāk nekā pusmiljonu, Beļģijā — vairāk nekā 300.000 utt.

Vispār, ekonomikas militarizācija, ko rietumu ekonomisti mēģina iztēlot kā savdabīgas zāles pret krīzēm un depresijām, protams, nevar novērst vēl

Turpinājums 3. lapa pusē

M. VILKS

PA DAŽĀDIEM CEĻIEM

Trīspadsmit gadu šķir VK(b)P XIX kongresu no mūsu partijas XVIII kongresa. Cilvēces vēsturē tas ir īss laika sprīdis. Bet notikumu bagātības un attīstības tempu straujuma ziņā šie trīspadsmit gadi līdzinās gadsimtiem. Kongresu starplaiķā bangoja lielākais karš cilvēces vēsturē, Sabruka gadu-tūkstošus eksistējuši ekspluatācijas režīmi Eiropā un Azijās Austrumos. No ierindas izgāja valstis, no politiskās arenas pazuda valstis un cilvēki, kurus vēl pirms 10—15 gadiem daudzinaja par visvarenīem. Pasaule sašķēlās divās nometnēs. Salra vienotais pasaules tirgus. Cilvēces avangards stingri saņēma rokā komunisma stafeti un pātrināja savus soļus...

Pēckara laiks ir kapitalistiskās pasaules sistēmas tālākas novājināšanās, demokratisks un socialisms spēku pieauguma periods, — pārskata referātā kongresā sacīja biedrs G. Maļenkova. Kapitalisma strauja novājināšanās sākas jau otrajā pasaules karā, kad izjuka kara kurlinātāju nodomi — novājināt vai pat iznīcināt Padomju zemi, sagraut demokratiskos spēkus, iekarot pasaules kundzību. Kā zināms, mūsu Dzimtene uzvarēja karā un izgāja no tā vēl stiprāka. Toties starptautiskās reakcijas triecienspēki — Vācija, Itālija un Japana — karu zaudēja un nogāja no arenas. Demokratisks spēki kara rezultātā daudzkrāt nostiprinājās. No kapitalisma nometnes atšķēlās Pa-

domju Armijas atbrīvotās tautas demokratisks valstis. Azijā savu pasaulvēsturisko uzvaru svinēja lielā ķīniešu tauta. Vācu patrioti nodibināja savu demokratisko republiku. Dzima brīvā Koreja. Atkarīgo tautu nacionālā atbrīvošanās cīņa aptvēra milzu teritoriju no Indonēzijas līdz Alžīrai un pacēlās augstākā pakāpē. Ievērojami nostiprinājās revolūcijas spēki Itālijā, Francijā, Japānā. Vairāk nekā trešdaļa cilvēces pulcējās zem socialisma karoga.

Pēckara posmā demokratisks un socialisms nometne turpināja augt un nostiprināties. Un pats galvenais, — tas notika neperedzēti straujos tempos. Demokratisks nometnes avangardā plat, drošu soli let mūsu dzimtā zeme. No 1929.—1951. gadam, t. i. divos gadu desmitos, PSRS rūpniecības kopprodukcija cēlusies turpat 13 reizes. Lai panāktu tādu kāpinājumu rietumu kapitalistiskajām lielvalstīm bija vajadzīgs pusotra gadsimts!

Vēstures attīstības paātrinātāju pulkā mēs neesam vieni. Ikvienā no zemēm, kur gāzti ekspluatatori un pie varas ir darbaļaudis, ekonomiskā dzīve sīt augstu vilni. Pirmskara līmenis tālu pārsniegts gan tautas demokratisks zemēs, gan Ķīnā, gan Vācijas Demokratisajā Republikā, Lūk, jaši spilgti skatīti, kurus minēja biedrs Maļenkova: 1951. gadā Polija ražoja 2,9 reizes, Čehoslovākija — 1,7 rei-

zes, Ungārija — 2,5 reizes, Rumānija — 1,9 reizes, Bulgārija — 4,6 reizes un Albānija — vairāk nekā 5 reizes vairāk nekā pirms kara. Vācijas Demokratiskā Republika jau pērn par 36 procentiem pārsniedza pirmskara rūpniecības produkcijas līmeni, bet 1955. gadā, saskaņā ar piecgades plānu, pirmskara produkcija būs pārsniegta divkārt.

Lieliskus panākumus guvusi arī Ķīnas Tautas Republika. Salīdzinot ar 1949. gadu, rūpniecības ražošanas apjoms 1951. gadā bija dubultojies, kokvilnas raža palielinājusies 2,5 reizes, graudu kultūru raža — par 28 procentiem. Jaunajā Ķīnā pilnīgi likvidēts finansu chaoss, ārējā tirdzniecība pirmo reizi kopš 1877. gada aktīva. Nevar neatzīmēt, ka demokratisks nometnes panākumi gūti tādās teritorijās, kur visnīkāk un visilgāk plosījies karš, kur visnežēlīgāk saimniekoja vācu, itāļu un japāņu okupanti.

Demokratisks nometnes ekonomiskā attīstība liecina par nemīlīgu augšupēju, par bezkrīžu sistēmas priekšrocībām, par tautas masu nemīlīgu kāpišo dzīves līmeni. Turklāt demokratisks nometnes ekonomiskā raksturīga visu tās locekļu draudzīgā saimnieciskā sadarbība. Visai pasaulei ir zināma liela un nesavtīgā palīdzība, kādu Padomju Savienība sniedz tautas demokratisks zemēm un Ķīnai. PSRS visnotaļ sekmē šo zemju industrializāciju,

Biedrs Majenkovs savā CK atskaites ziņojumā VK(b)P XIX kongresam norāda:

«Nav novērtīti trūkumi tādā svarīgā un populārā mākslas veidā, kāds ir kino. Mēs protam radīt labas filmas, kurām ir liela audzināšanas nozīme, bet tādā filmā vēl ir maza».

Tiesām, Padomju kinematogrāfija var lepoties ar kinomākslas sasniegumiem, kādus nespēj uzrādīt neviena cita valsts pasaulē. Tas dabīgi un saprotami, jo kā ikkura māksla, arī kinomāksla savu augstākās attīstības pakāpi var gūt tikai socialistiskā sabiedrībā, kur māksla kalpo tautai un ir visas tautas lieta.

Padomju kinematogrāfijas zelta fondā paliekamu vietu ieņemušas tādas filmas kā «Brunuķuģis Potjomkins», «Capajevs», «Baltijas deputāts», «Leņins Oktobri», «Leņins atgriešanās smiltajā gadā», un daudzas citas jau pirms Lielā Tēvijas kara ražotās filmas. Tām cienīgi blakus stājas labākie pēckara padomju kinomākslas darbi — «Zvērests», «Pirogova», «Mituļins», «Lauku skolotāja», «Musorgskis», «Berlīnes krišana» un vairākas citas mākslas un dokumentālas filmas.

Tomēr padomju kinematogrāfija vēl joprojām neapmierina skatītāju pieaugošās prasības pēc labām un interesantām filmām.

Tādēļ arī XIX kongresa direktīva par pieņemto pieņemto plānu norādīts uz nepieciešamību paplašināt filmu ražošanu. Tas nozīmē, ka vairāk jaunu mākslas filmu jāraida arī uz nacionālo studiju bāzes. Filmās, kuras spilgti atspoguļo nacionālo republiku īpatnības un kolorītu, padomju kinomākslu vēl daudzveidīgāku.

Daudz šajā virzienā jau darīts, bet ļoti daudz vēl jādara.

Tikai padomju varas apstākļos, padomju tautu ciešā sadraudzībā kā Latvijā, tā arī virkne citu brālīgo republiku guva iespēju izveidot savu nacionālo kinematogrāfiju. Kinostudijas radītas Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, tādās jau ilgāku laiku darbojas Kazachstanā, Gruzijā, Armēnijā, Kirgīzijā un citās republikās, kurām pirms padomju varas bija laipnība it visas iespējas nacionālās mākslas attīstībā, par kinomākslu nemaz nerunājot.

Studijas ir, bet kas līdz šim vēl traucē to darbības sekmīgu izvērsību? Kāpēc Rīgas mākslas un hronikālo filmu kinostudija, kas veiksmīgi uzskāra strādāt pēckara gados, kopš 1949. gada pavasara, pēc filmas «Raiņa» pabeigšanas, nav stājusies pie jaunās mākslas filmas uzņemšanas? Kādi tam iemesli un kas darīts ne-sekmības novēršanai?

Pirmais un galvenais iemesls — jaunu augstvērtīgu kinoscenariju trūkums.

Centrālajā presē daudzkārt apskatīti iemesli, kas traucēja scenariju radīšanu. Tie ir — sadarbības trūkums starp kinematogrāfijas ministriju un rakstnieku savienībām, daudzās scenariju apstiprinātajās instances, rakstnieku nepietiekamā dzīves pazīšana, tāpat arī kaltīgās bezkonfliktu dramaturģijas teorijas. Latvijas apstākļos visam

Par Padomju Latvijas kinomākslas tālāku attīstību

tam vēl pievienojas scenaristu trūcīgā pieredze kinodramaturģijas laukā.

Kaut gan sen jau apgāzts un par kaitīgu atzīts uzskats, ka scenariju uzrakstīt var tikai nedaudzi, tieši šajā darbā specializējušies profesionāļi (vairākos gadījumos uz zema līmeņa stāvoši literatūras amatnieki), bet ne katrs apdāvināts literāts, tad tomēr nepareizi būtu secināt, ka kinodramaturģijā nekādas specifiskas nav, ka scenarija uzrakstīšana no rakstnieka prasa tikai labu gribu un zināmu laiku.

Protams, griba un laika vajadzīgi, to mūsu rakstniekiem bieži vien arī netrūka. Bet bez gribas un laika nepieciešama vēl kinodramaturģijas likumu un iespēju zināšana, nepieciešama kinodramaturģijas, kā speciāla literatūras veida, nopietna teoretiska iepazīšana, un, lūk, šie jautājumi mūsu rakstnieku lielākajai daļai bija sveši un neizprotami.

Ja iesācēja dzejnieks vai prozaiķis vienmēr var gūt kvalificētu konsultāciju attiecīgajās Rakstnieku savienības sekcijās, tad kinodramaturģijā iesācējam tādu iespēju trūka. Zināms lūzums šajā jautājumā tika radīts 1951. g. rudenī, kad pēc LPSR Kinematogrāfijas ministrijas un Latvijas Padomju rakstnieku savienības kopēja lēmuma Rīgā tika noorganizēts kinodramaturģijas seminārs, pieaicinot šajā darbā pieredzes bagātus specialistus no Maskavas. Otrs pasākums šajā laukā bija kinodramaturģiju seminārs Maskavā šā gada maijā, kuru gan, diemžēl, minētās organizācijas atstāja gandrīz neizmantoju.

Ja iesācēja dzejnieks vai prozaiķis vienmēr var gūt kvalificētu konsultāciju attiecīgajās Rakstnieku savienības sekcijās, tad kinodramaturģijā iesācējam tādu iespēju trūka. Zināms lūzums šajā jautājumā tika radīts 1951. g. rudenī, kad pēc LPSR Kinematogrāfijas ministrijas un Latvijas Padomju rakstnieku savienības kopēja lēmuma Rīgā tika noorganizēts kinodramaturģijas seminārs, pieaicinot šajā darbā pieredzes bagātus specialistus no Maskavas. Otrs pasākums šajā laukā bija kinodramaturģiju seminārs Maskavā šā gada maijā, kuru gan, diemžēl, minētās organizācijas atstāja gandrīz neizmantoju.

LATVIJAS PSR KINEMATOGRAFIJAS MINISTRIJĀ

Latvijas PSR Kinematogrāfijas ministrijas mākslinieciskās padomes sēdē apsprieda A. Brodeles scenarija mākslas filmai «Sirdsapziņa» otro variantu. Referents M. Zuntners, debatēs A. Sakse, Fr. Rokpelis, LĻKIS CK sekretārs I. Andersons, Rīgas kinostudijas direktors P. Jankovskis atzina, ka rakstnieka scenarijā ietvērusi plašu un spilgtu materiālu par dzīvi un darbu Padomju Latvijā, kolektīvo, parādā MTS, socialistiskās sacensības, partijas un komjaunatnes organizāciju lomu socialistiskās lauksaimniecības tālākā izveidošanā un nostiprināšanā. Izvirzot centrā padomju cilvēku komunistiskās audzināšanas temu, cīņu pret pagātnes sāpēm ļaužu apziņā, scenarija autore piešķir konfliktiem, kuru risināšana dziļi interesē visplašāko sabiedrību. Kinofilmas scenarija autorei vēl drošāk un reljefāk jāparāda jaunā cīņa pret veco, galvenā konflikta atrisināšana izceļot sabiedriskās sirdsapziņas, kolektīvā spēka nozīmi atveidīgu cilvēku pāraudzīnāšanā. Scenarija sižeta kompozī-

So pasākumu rezultātā Rīgas kinostudijai izdevās scenariju rakstīšanā nopietni ieinteresēt rakstniekus Annu Brodele, Zani Grīvu, Anatolu Imermani, Gunaru Ciruli un Vizbuli Berči, kā arī atjaunot sadarbību ar filmas «Raiņa» scenarija autoru Frici Rokpelni.

Vistālāk darbs uz priekšu pārvirzījies Anna Brodele, kuras scenarija filmai «Sirdsapziņa» otro variantu septembra vidū atzinīgi novērtēja LPSR Kinematogrāfijas ministrijas mākslas padome, vienlaicīgi dodot autoriem arī virkni norādījumu scenarija galīgā izveidošanai. Mākslas padomē apspriesta arī Anatola Imermana un Gunara Ciruļa scenarijs filmai «Sadursme» — autoriem dots norādījums radīt jaunu scenarija variantu, padziļinot un pamatojot pirmajā variantā skartos konfliktus. Rakstnieks Zanis Grīva strādā pie scenarija «Skarba Baltija» libreta. Vizbulis Berče savu solījumu — līdz šā gada jūlijam vai augustam uzrakstīt filmas scenarija libretu — nav izpildījis.

Pie īpatnēja un grūta darba stāties rakstnieks Fricis Rokpelis — viņš strādā pie scenarija kinokonzertam.

Paralēli jau minētajai sadarbībai ar republikas rakstnieku saimi, Rīgas kinostudijā noslēgusi līgumu ar Maskavas kinocenāristu Alekseju par Tautas rakstnieka Viļa Lāča izcila romāna «Uz jauno krastu» ekranizāciju. Darbs autoram jāveic līdz 1953. g. februārim.

Viss sacītais, protams, var liecināt tikai to, ka Rīgas kinostudijai un

Rakstnieku savienības kinokomissijai jau izdevies scenarija radīšanas darbu kaut cik atdzīvot. Tomēr līdz šim vēl nav izdevies studiju nodrošināt ar scenarijiem mākslas filmu ražošanai.

Kā studijai, tā Rakstnieku savienībai jāpieliek visi spēki, lai 1953. gadā studijas rīcībā būtu mazākais viens idejiski un mākslinieciski pilnvērtīgs filmas scenarijs, kas dotu iespēju 1953./54. gadā radīt jaunu Padomju Latvijas mākslas filmu. Lai to panāktu, pirmkārt, nepieciešams nodrošināt autorus, kas strādā pie scenarijiem, ar kvalificētu konsultāciju, pieaicinot šajā nolūkā gan Padomju Savienības labākos scenariju redaktorus, gan režisorus. Otrkārt, lai no republikas rakstnieku vidus palielinātu scenariju autoru skaitu, nepieciešams vēl šajā gadā organizēt jaunu kinodramaturģijas semināru Rīgā.

Svarīgs traucēklis Latvijas kinematogrāfijas attīstībā ir tehniskās bāzes — uzņemšanas paviljonu trūkums. Šis jautājums ir tik sasāpējis, ka tā atrisināšanu atlikt uz tālāku nākotni nav iespējams, jo vairāk tāpēc, ka atbilstošas tehniskās bāzes radīšana — jaunas studijas būve prasa vairāku gadu intensīvu darbu.

Mākslas filmu radīšana bez uzņemšanas paviljoniem nav domājama, bet citu Padomju Savienības kinostudiju paviljonu izmantošana pat visnecīgāko dekorāciju uzstādīšanai uzskatāma par visnepareizāko un neracionālāko paņēmieni. Tāda rīcība, no vienas puses, lieverojami pagarina un sadārdzina uzņemšanas laiku, bet, no

Fr. Rokpelis, A. Brodele, M. Zuntners un P. Jankovskis. Viņi norādīja arī uz vairākiem referenta neminētiem trūkumiem scenarijā. Fr. Rokpelis deva dažus konkrētus padomus sižetiskās līnijas saasināšanai. A. Brodele izvirzīja prasību uzlabot scenarija valodu. Arī P. Jankovskis atzādīja, ka autori bieži vien likuši saviem varoņiem runāt valodā, kas gan visai piemērota aviūz levdaraktiem, bet neatbilst sarunas valodas garam.

Apspriedes noslēgumā runāja Latvijas PSR Kinematogrāfijas ministrs E. Ameriks. Konstatēja scenarija galvenos trūkumus, viņš atzādīja, ka autori nav konsekvēti ievērojuši VK(b)P CK lēmumu «Par kinofilmu «Lielā dzīve» izteiktos norādījumus. Tādēļ arī scenarijam «Sadursme» trūkst galvenās idejas.

Mākslinieciskā padome uzdeva A. Imermani un G. Ciruli izstrādāt līdz 1953. gada 1. janvārim otro scenarija variantu, izlabojot līdzšinējos trūkumus un lieverojot kinostudijas norādījumus.

otras — uz ilgu laiku no republikas teātriem atrauj ne tikai filmā galveno, bet arī epizodisko lomu tēlotājus, tādējādi lieverojami sarežģot teātru un aktieru kolektīvu darbu.

Zināmi, lai arī vēl nelieli priekšdarbi studijas tehniskās bāzes izbūvē jau uzsākti. Rīgas pilsētas Izpildu komiteja nodevusi studijas rīcībā piemērotu 15 ha lielu apbūves laukumu, kura ģeodēziskie pētījumi jau pabeigti. Izprojektēta arī tālākā celtniecība. PSRS un LPSR Kinematogrāfijas ministriju uzdevums — tagad iesāktos darbus un jau izlietotos līdzekļus nepamest novārtā, 1953. gadā pabeigt projektēšanu un izdalīt līdzekļus darbu turpināšanai.

Jāatzīmē, ka uzņemšanas paviljona būve ne tikai izšķir jautājumu par mākslas filmu kinostudijas pastāvēšanas lietderību Latvijā, bet ka tā nepieciešama arī visai PSRS kinematogrāfijai, jo, pateicoties Rīgas izdevīgajam ģeogrāfiskajam izvietojumam un īpatnējai arhitektūrai, uz to ik gadus dodas vairākas kinoekspedīcijas gan no Leningradas, gan Maskavas studijām.

Nākošais uzdevums, bez kura atrisināšanas nav domājama sekmīga nacionālās kinomākslas attīstība, ir savu nacionālo kinematogrāfistu kadru izaudzināšana. Arī šajā jautājumā mums vēl daudz trūkumu. Nav mums pieredzes bagātu režisoru, nav pieredzes bagātu mākslas filmu operatoru.

Jāsaka, ka Rīgas kinostudijai un LPSR Kinematogrāfijas ministrijai, atskaitot nevelksmīgus mēģinājumus agrāk, tikai pēdējos divos gados stājušās pie jaunu kadru sagatavošanas Visasavienības Valsts kinematogrāfijas institūta. Šis darbs turpmāk ar katru gadu jāpaplašina.

Izvērsot plašāk mākslas filmu ražošanu, apgūstot labāko padomju kinomākslas meistaru pieredzi, paplašinot jaunu kadru sagatavošanu attiecīgos institutos, Latvijas kinematogrāfijai tuvākajos gados jārada tāds stāvoklis, kas tai kadru ziņā ļautu patstāvīgi nostāties uz kājām, neizmantojot vienīgi un nemilīgi citu studiju palīdzību.

Visu šo neatliekamo uzdevumu veikšana prasa ne tikai Rīgas kinostudijas kolektīva un LPSR Kinematogrāfijas ministrijas maksimālu piepūli, bet arī republikas vadošo iestāžu un sabiedrisko organizāciju atbalstu un nepārtrauktu palīdzību. Sevišķi tas saistās par Latvijas Padomju rakstnieku savienību, bez kuras palīdzības scenariju jautājums nav atrisināms.

Rīgas mākslas un hronikālo filmu kinostudijas darbinieki šajās vēsturiskajās dienās, kad notiek Visasavienības Komunistiskās (bolševiku) Partijas XIX kongress, no jauna pārskatījuši savu darba panākumus un kļūdas, apņemas pieņemt visus spēkus Padomju Latvijas kinomākslas tālākās attīstības kāpinājumam, lai dotu padomju tautai dīzajam Staļina laikmetam atbilstošus kinomākslas ražojumus.

P. Jankovskis,
Rīgas mākslas un hronikālo filmu kinostudijas direktors

Turpinājums no 4. lapa puses

smagākas un dziļākas krīzes testāšanas. Milzu apmēros tiek ražota patērjam nederīga produkcija, preču segums nauda samazinās, izvēli masas tiek iesaldētas stratēģisko rezervju veidā, milzu neproduktīvos izdevumus sedz ar nodokļu — tiešo un netiešo — pieaugstināšanu, kas sašaurina ledzīvotāju pirktspēju, sašaurina nieta tirgu rūpniecības un lauksaimniecības produktiem, rada civilās rūpniecības tālāku sašaurināšanu, kas, savukārt, veicina bezdarba pieaugumu, pirktspējas krišanu un ved uz neizbēgamu krīzi.

Ekonomikas militarizācija prasa arī pastāvīgi palielināt militāro izdevumu daļu budžetā, jo bruņojuma pasūtījumu finansē kapitalistiskā valsts. Tas nevar nevest pie naudas vērtības krišanas, pie finansu sistēmas novājināšanās, krīzes. Zīmīgi, ka pašreizējās angļu mārciņas vērtība (preču ekvivalents) sastāda tikai 32 procentus no 1939. gada vērtības, dolārs 43 procentus, Francijas franka — 3,8 procentus, bet Itālijas liras — tikai 2 procentus. Skaidrs, ka šāda naudas vērtības pastāvīga pazemināšanās smagi atsauca uz darbajaužu stāvokli, kuri pakļauti algu iesaldēšanas politikai.

Rietumeiropas valstu ekonomiskā stāvoklī sevišķi smagu un sarežģītu padara ASV «palīdzība», kura kā nepieciešams slogs uzglūsus Anglijai, Francijai, Beļģijai un citu valstu darbajaužu kamiešiem.

ASV valdošās aprindas savā laikā bija likušas sevišķas cerības uz otro pasaules karu. Tās cerēja novājināt PSRS un Vāciju un tad diktēt savu

interu — «pax americana» — t. i. iegūt pasaules kundzību. Kad šis plāns izjuka, amerikāņu imperialisti sāka drūdzāni sagrābt savu vājāko partneru pozīcijas un gatavoties karam pret PSRS, ASV miljardieri izmantoja to apstākli, ka bija krišm ledzīvojušies kara laikā un nobīdījuši pie malas savas bistamākas konkurentus. Taču Vašingtonas plāni nepiepildījās. ASV neizdevās kāpināt savu produkciju, kā bija plānots — par 4 līdz 5 reizes. Gluži otrādi: tūlīt pēc kara ASV rūpniecības ražošana krita no 217 procentiem 1943. gadā (1929. gads — 100) uz 160 procentiem 1949. gadā. Bija skaidrs: neratūgoties uz ASV pozīciju nostiprināšanu kara, ASV monopolistiem nebija izdevies panākt amerikāņu kapitāla kundzību pasaules tirgū. Cīņā dēļ sašaurinātiem tirgiem tikai paasinājās kapitalistisko valstu savstarpīgās attiecības, pieauga pretrunas starp tām. Izņemotot savu konkurentu novājināšanu, ASV uzspēda tiem daudzus nevienlīdzīgus līgumus, kas nodrošina ASV precēm izdevīgus noteikumus un sargā ASV rūpniecību no bīstamas konkurences. ASV izdzīvojušās Angliju, Franciju, Itāliju, Beļģiju, Holandi un daudzām pozīcijām šo zemju kolonijās. Tas viss, protams, notiek asā cīņā.

Biedrs Staļins māca, ka otra pasaules kara un tā seku svarīgākais ekonomiskais rezultāts ir visuaptverošā vienotā pasaules tirgus saīšana un divu paralelu pasaules tirgu — miera un demokrātijas nometnes zemju tirgus un agresīvās, imperialistiskās nometnes zemju tirgus — izveidošanās.

Zīmīgi, ka šie abi pasaules tirgi at-

tīstas diametrāli pretējos virzienos. Ja jaunais demokrātiskais pasaules tirgus nepazīst noteikta grūtību, jo tā preču uzņemšanas spējas no gada gadā aug, pasaules imperialistiskais tirgus križ, augoša bezdarba, masu pauperizācijas dēļ un sakarā ar izolēšanos no demokrātiskā tirgus pārdzīvo hroniskas noteikta grūtības, tā letipība pastāvīgi krit. Pat ASV, kas sagrābusi šā tirgus laivas tiesu, nav spējusi palielināt savu produkciju. Tas liecina, ka kapitalistiskās saimniecības pasaules sistēma visumā lieverojami novājinājusies un kļuvusi vēl nestabilāka, nekā tā bijusi pirms kara.

Apzinoties šis nepārvaramās grūtības, ASV kapitalisti mēģina tās pārvarēt ar karu Korejā, ar bruņošanās drūzīti un rūpniecības militarizāciju. Taču arī tas neizdodas. ASV produkcijas līmenis, tiesa, nedaudz cēlies no 160 procentiem 1949. gadā uz 200 procentiem 1951. gadā, 1929. gadu pieņemot par 100, bet ekonomikas atdzīvināšanas kroplais virziens radījis vēl smagākas krīzes priekšnosacījumus valstī: ASV pašreiz ir 3 miljoni pilnīgu un 10 miljoni daļēju bezdarbnieku, tiešie nodokļi cēlušies, salīdzinot ar 1929. gadu, 12 reizes, cenas uz plašu patēriņa precēm — 3 reizes.

Uz masu pastiprinātās, kara ekonomikai raksturīgās eksploatacijas rēķina milzu peļņu gūst ASV monopoli. Salīdzinot ar 1938. g., 1951. gadā tā palielinājusies 13 reizes un sasniegusi fantastisku sumu — 42,9 miljardus dolāru. Lielu daļu savas kara produkcijas ASV eksportē uz Rietumeiropas valstīm, kuras pēc ASV diktata savu saimniecību pārkārtojušas kara vajā-

dzībām. Ar to Rietumeiropas ledzīvotāji smok zem divkārsa sloga — tie apmaksā karu savas zemes militāros izdevumus, gan amerikāņu kara eksportu. Gatavojot karu, amerikāņu monopolisti kredītē Rietumeiropā tikai bruņošanās rūpniecību, kas grauj Rietumeiropas ekonomiku, virza Rietumeiropas zemes uz katastrofu.

Uzspiežot visām kapitalistiskajām zemēm savu ekonomiski militāro diktatu, ASV panākusi to ekonomisko sakaru pārtraukšanu vai lieverojamu ierobežošanu ar demokrātiskās nometnes valstīm. Ar dempinga cenām amerikāņu monopolisti nekautrīgi iespēžas citos tirgos, bet tāl pašā laikā ar aizsargmūlām noslēdz ārzemju eksportam savu iekšējo tirgu, kas dod viņiem iespēju tajā diktēt augstas monopola cenas. Šāda politika nevar neizraisīt pretrunu un nesaskau paasināšanos starp ASV un to partneriem, īpaši Angliju. Cīņā dēļ noteikta tirgiem un izvēliju avotiem starp ASV, no vienas, un Angliju, Franciju, Itāliju un citām zemēm, no otras puses, lieverojami pastiprinājies. Nav šaubu, ka minētās zemes sādi vai tādi mēģinās atbrīvoties no amerikāņu uzskundzēšanas.

Blakus pretrunām pašu imperialistisko zemju vidū aug šķiru prelišķības starp imperialistisko buržuāziju un strādnieku šķiru, visiem darbajaudim, kam uzvelta trūdošās kapitalistiskās iekārtas svina nasta. Paplašinās strēķu kustība, kas vēl vairāk satricina kapitalistisko zemju ekonomiku.

Tā mēs redzam, ka pasaules attīstība liezīmējušās divas pretējas līnijas: kapitalistiskā pasaule, atzīvien dziļāk grūdamā nepārvaramo pretrunu dīk-snājā, meklē iezēju jaunā pasaules karā,

kas miljoni darbajaudim bezgalīgo šausmu vietā draud ar šausmīgu galu. Demokrātiskā nometne, turpretim, attīstās pa augšupejošu līniju, cilvēku un tautu sadarbības apstākļos, gūst milzu panākumus visplašāko tautas masu dzīves līmeņa celšanā. To liecina mūsu Tēvzemes spožais piemērs, grandiozā perspektīva, ko paver plektā piecga-de, to liecina arī mūsu dzimtās republikas attīstības ceļš.

Kad Latvijā pie varas bija rietumu imperialistiem uzticīgā buržuāzija, rūpniecības produkcijas pieaugums pēc oficiālam, bez šaubām, buržuāzijas izskaistīnātiem skaitļiem, 26 gados sastādīja — 50 procentus. Padomju Latvijā, turpretim, 11 gadu laikā rūpniecības kāpinājums raksturojas ar 360 procentiem! Un tas laika posmā, kad pāri mūsu republikai vairāk nekā 3 gadus vēlās kara un okupācijas posta vilpi. Jeb atkal, ja salīdzina Padomju Latvijas rūpniecības produkcijas augšanu pēckara gados ar karā tiklab kā necietušajām Rietumu un Ziemeļeiropas valstīm, mēs tāpat redzam jo spilgtu ilustrāciju padomju socialistiskās sistēmas pārākumam pār kapitalistisko. Mūsu republikas rūpniecības ražošanas apjoms, salīdzinot ar pirmskara posmu, pieaudzis 3,6 reizes, bet Norvēģijā, Beļģijā un Holandē tas tik tikko pārsniedzis pirmskara līmeni.

Ar savu augšupejošo attīstību demokrātiskā nometne ne tikai paralīzē imperialistu noziedzīgo nodomu realizāciju, bet arī parāda visām apspiestajām tautām, ka vienīgā izeja no beztiesības, degradācijas, posta un bojāejas ir nevis karš, bet gan kara cēloņu iznīcināšana — kapitalistiskās eksploatacijas iznīcināšana.

Ivana Biļibina darbu izstāde

9. oktobrī Latviešu un krievu mākslas muzejā atklāja mākslinieka Ivana Jakovļeviča Biļibina darbu izstādi.

Krievu pirmsrevolucionārās un padomju grafikas mākslinieku vidū I. Biļibina vārds leņem goda vietu. Viņa darbi bija ļoti daudzpusīgi. Būdams slaven

Iļja Muromietis. Biļina

grafikā-grāmatu ilustrators, viņš tai pašā laikā sekmīgi strādāja kā teātra dekorators un zinātnieks-etnogrāfs. Daudz radošas enerģijas viņš veltīja krievu tautas dailrādes pētīšanai.

I. Biļbins dzimis 1876. gadā Sestrorečkā jūras kara flotes ārsta ģimenē. Studēdams Pēterpils universitātes juridiskajā fakultātē, viņš sāka apmeklēt Mākslas veicināšanas biedrības kursus, kuros pabēdzis, testējās par brīvklauštāju Mākslas akadēmijā, slavenā krievu mākslinieka I. Repina darbnīcā.

Jau studiju gados I. Biļbins radīja virkni ilustrāciju krievu pasakām. Šīs ilustrācijas darīja viņa vārdu populāru mākslinieku aprindās. Kļuvis par redzamu grafiku, viņš strādāja ciešā sadarbībā ar mākslinieku grupu «Mākslas pasaule». Šīs grupas mākslinieku jaunradē skaidri izpaudās estētiskās un stilizācijas tendences. Un kaut arī Biļbins pastāvīgi piedalījās «Mākslas pasaules» izstādēs, viņš tomēr nekad neatkāpās no realisma principiem, kuru viņa radošā darba pamatā bija līcis līlasis Repins.

Biļbina grafiskos darbus izlīmē vienkāršība un patiesums, ko mākslinieks smēla no krievu tautas mākslas neizsīkstošajiem avotiem.

1905. gada revolūcija dziļi savilpoja Biļbinu. Viņš darbojās vairākos tā laika progresīvajos satīras žurnālos. Viņa asie satīriskie zīmējumi un karikatūras sanikvoja reakciju. Autoru arestēja.

Sasniedzis zināmu pilnību pasaku un biļinu tēlu realistikā interpretācijā grafikas mākslā, Biļbins sava darba metodi pārnēsa uz teātri. Viņš neuz-

skatīja dekorāciju tikai par fonu aktieru darbībai. Dekoratīvās mākslas bagātās līdzekļus viņš centās izmantot, lai paustu uz skatuves attēloto notikumu reālos apstākļus. Viņa dekorācijas krievu klasisko operu «Cars Saltans», «Zelta galītis», «Ruslans un Ludmila», «Kņazs Igors», «Boriss Godunovs» un citu inscenējumiem kļuva par vērtīgu leguldījumu krievu teātra dekoratīvajā mākslā.

Pēc Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas Biļbins vairākus gadus dzīvoja ārzemēs. Bet arī tur viņš turpināja radīt ilustrācijas un dekorācijas par leģendotajām krievu pasaku tēmām.

1936. gadā Biļbins atgriezās Dzimtenē. Apmeties uz dzīvi dzimtajā Leningradā, viņš rosigi nodevēs dailrādei un pedagogiskajam darbam.

Dziļi izpētījis krievu senatni, pareizi izpratis seno krievu tautas tradīciju būtību, mākslinieks radīja jaunu zīmējumu seriālu krievu pasakām, Puškina, Lermontova un A. Tolstoja darbiem. Šajos darbos redzam Biļbinu kā spožu grāmatu ilustrēšanas meistarību, kas lieliski prot panākt idejisko un māksliniecisko vienību.

Strādādam pie operu un lugu inscenējumiem Leningradas teātros, Biļbins prata aizsniegt lielu māksliniecisku izteiksmību un monumentalitāti.

Kad sākās fašistu nodevīgais iebrukums mūsu Dzimtenē, Biļbins strādāja pie biļinām veltīta tematiska cikla, kurā mākslinieks ar lielu meistarību

Pasaka par lapsu kūmiņu un pēleko vilku

un emocionalitāti attēloja krievu cilvēku varonību un Krievijas dabas skaistumu. Mākslinieka varoņa nāve bloķētajā Leningradā pārtrauca šo darbu.

Ļoti daudz Biļbins devis arī akvareļa un zīmēšanas mākslā. Ar lielu realistisku meistarību darinātie akvareļi un zīmējumi ir paraugs, no kura var un vajag mācīties zīmēšanas un akvareļa tehniku.

Padomju cilvēki no visas sirds cienī I. Biļbinu dziļā patriotisma apgarotos darbus.

A. Egļits

Koncertsezonas ievadījums

Simfonisko koncertu ziemas sezonu ievādot, 7. oktobrī klausījāties Ivanova VI simfoniju un Arutjunjana «Kantāti par Dzimteni». Abi skaņdarbi vēliti padomju cilvēka dzīvei — pirmajā parādīt darbalaugu citu par padomju varu, otrajā slavot Padomju Dzimteni, kura, pateicoties padomju cilvēku varonīgajam darbam, ar katru dienu pleaug spēkā un varenumā. Tādējādi satura ziņā koncerta programma atbilst tam svinīgumam, kas nepieciešams sezonai ievādot. Arī LPSR Radio-komitejas simfoniskā orķestra, LPSR Valsts un Radiokomitejas apvienoto kora un LPSR Valsts Operas un baleta teātra solistu E. Volšteins un P. Grāveļa sniegums, diriģenta LPSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka L. Vignera vadītās, atbilda koncerta svinīgajam raksturam. Daži mazākpārdomāti, forseti momenti sitamo un metāla instrumentu pūtēju grupas spēlē (Ivanova VI simfonijas ceturtdaļā) nespēja mazināt kopējo iepriecināso iespaidu par orķestra mākslinieciskā nobriedušo priekšnesumu, par apvienoto kora tīrskanīgo, disciplinēto dziedājumu.

Tomēr, neskatoties uz visiem šiem pozitīvajiem faktoriem, ziemas koncertsezonas pirmajā simfoniskajā koncertā nepieciešamā svinīguma, pacilitātes tā ir nesajutām. Vainīgi ne mākslinieki, vainīga pustukšā, gandrīz tukšā zāle,

kuras priekšā notika viss vērtīgais sarakojums.

Vēl pavisam nesen Valsts konservatorijā pirms katra svarīgāka koncerta notika pārrunas, veiktas attiecīgā koncerta programai. Tās teiktoreseja studējošos muzikus, padarīja viņu dzīvi nesaraucami saistītu ar Rīgas muzikas notikumiem. Pašlaik šaj virzienā netiek darīts tikpat kā nekas. Arī muzikas skolu pedagogi nav darijuši visu, lai ierosinātu savos audzēkņos interesi par koncertdzīves norisi. Un ja šāds kūtrums vērojams muzikas iestādēs, tad ko gan varam prasīt no studējošās un skolu jaunatnes citās mūsu republikas galvaspilsētas skolās.

Pārmetumus pēlna arī LPSR Valsts filharmonijā. Administrācija nedara nekā, lai muzikas dzīvi propagandētu darbalaugu un jaunatnes masās. Vispār koncertu propaganda Filharmonijā ir gaužām vāja. Vai jau sen LPSR Valsts filharmonijas vadībai nebija laiks publicēt savus plānus par ziemas koncertsezonu Rīgā, atrast līdzekļus, kā nodrošināt pietiekošu klausītāju skaitu, izdot koncertu abonementus utt.? Ir daudz un dažādi veidi, kā cīnīties pret «tukšajām solu rindām». Nerīkstam pieļaut kūtrību mūsu koncertdzīvē ne no mākslinieku, ne arī no koncertdzīves organizētāju puses.

O. Grāvitls

Latvijas Padomju komponistu savienībā

Š. g. 25. oktobrī sanāk latviešu padomju komponistu plenums — gadskārtējā jaunrades darba skate. To atklās ar simfonisko koncertu Valsts filharmonijas zālē. Programā: A. Skultes kantāte «Rīga», A. Liepiņa «Rāzās poema», J. Kēpiša «Cello koncerts», jauno komponistu M. Baša, E. Goldšteina un J. Jeromina simfoniski darbi. 26. oktobrī, dienā, Operas un baleta teātri atskaņos A. Zilinska dziesmas un sonatu klavierēm, M. Zariņa vokālu miniaturu ciklu «Sīdraba gaisma» (J. Raiņa teksti), dziesmas un duets ar tautas instrumentu pavadijumu, J. Ozoliņa dziesmas sieviešu korim, kā arī vairākus jauno autoru darbus: I. Dālmaņa stīgu kvartetu, V. Meļeškina čello sonāti un R. Grinblata klavieru kvintetu. 26. oktobra vakarā Universitātes aulā otrajā simfoniskajā koncertā atskaņos M. Zariņa oratoriju «Cīņa ar Velna purvu», V. Utkina uvertīru, P. Smilgas kantāti «Uzvaras ceļš» un N. Grinfelda operas «Daina» otrās ainas fragmentus. Noslēguma koncertā 27. oktobrī atskaņos J. Medņa «Kokles koncertu», M. Zariņa «Kolchoza dainas» korim, P. Līcītes klaviermūziku bērniem, M. Goldina un P. Līcītes dziesmas, kā arī vairākus citu autoru jaunās masu dziesmas. Kā izpildītāji skates koncertos piedalās: Valsts koris, Radiokomitejas un Lauksaimniecības akadēmijas kori (diriģenti J. Ozoliņš, T. Kalniņš un P. Kvelde) un Radiokomitejas simfoniskais orķestris L. Vignera vadībā. Solisti: A. Ludīna, A. Frinbergs, A. Viļmanis, L. Bērziņa (M. Zariņa oratorijā), V. Davidovne, M. Fišers, P. Grāvelis, O. Petrovskis, A. Pile un A. Simsons, čellists E. Bertovskis, stīgu kvartets un tautisko instrumentu ansamblis. 27. oktobrī Latvijas Padomju komponistu savienībā notiks jaunu kompozīciju demonstrēšana (klavieru izpildījumā) un skates jaundarbu apspriešana.

Plenumu noslēgs plaša diskusija.

Lasītāju konference Daugavpilī

Daugavpils 1. pilsētas bibliotēka kopā ar komjaunatnes pilsētas komiteju organizēja lasītāju konferenci par Stalīna premijas laureates G. Nikolaļevs popularo romanu «Pļauja». Lai sekmētu tās sagatavošanu, konferences komisija veica konkrētus priekšdarbus: bibliotēkas telpās pie attiecīgiem plakātiem novietoja bibliogrāfiskos materiālus, kritiku un recenziju albumu, tur katru dienu notika individuālas un grupu pārrunas ar lasītājiem. Pa radio-translācijas tīklu pilsētas iedzīvotājus iepazīstināja ar galvenajām tēmām, kuras paredzēja iztirzāt.

Lasītāju konferenci, kas Daugavpils kultūras namā bija pulcinājusi daudz dalībnieku un interesentu, ievadīja Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrības referente R. Cernova, analizējot romāna «Pļauja» idejisko un māksliniecisko saturu, kas vispusīgi atspoguļo kolchozu celtniecības uzplaukumu pēckara gados. Pēc tam komjaunatnes apgabala komitejas sekretars A. Stabiņš runāja par romāna notēloto kolchoznieku sasniegumiem darbā, salīdzinot tos ar Padomju Latvijas kolchoznieku dzīves celtniecību, minot piemērus, ar kādu Interesē romānu «Pļauja» lasa un pārrunā republikas lauku ļaudis, īpaši jaunatne. Par romāna komjauniešu tēlēm runāja R. Peļtina, par padomju ģimenes, socialistiskās sabiedrības morāles un sadzīves attieksmju problemām — A. Urbane. Daugavpils pedagogiskā institūta students P. Ostris izteiksmīgi nolasīja romāna «Pļauja» fragmentu, kurā spilgti noraksturota kolektīvā darba nozīme atsevišķu individuālu komunistiskajā audzināšanā. Filoloģisko zinātņu kandidate, pedagogiskā institūta lieturas skolotāja L. Levitane konferences noslēgumā atbildēja uz iesniegtajiem jautājumiem, noskaidroja lasītāju pārrunās vēl nepietiekami dziļi un plaši skartās problēmas.

N. Chandožko, lasītavas pārzine

DAUDZSOLOŠS SĀKUMS

Rīgas Valsts cirks sācis jaunu sezonu ar interesantu un savdabīgu programmu: gandrīz vai pilnīgi, atskaitot divus trīs numurus, tā sastādīta no Lietuvas, Igaunijas un Latvijas mākslinieku priekšnesumiem. Lai gan tai vēl piemīt zināmi trūkumi, kas ir gluži dabiski jaunā pasākumā, visumā mēģinājums jāatzīst par sekmīgu.

Aplūkojot katru no cirka jaunās programmas numuriem atsevišķi, jākonstatē, ka gandrīz vai visi ir atzīstami augstā profesionālā līmenī. It īpaši tas sakāms par ritenbraucējam Stankutēm, ekvilibristi uz stīples Alvinu Radzunaiti, balansētāju uz kāpnēm Larsonu, žonglieriem stipriniekiem Romanaušiem, ekvilibristu Geneko un jaunajiem žonglieriem Cernauskim, zvēru dresētāju Antonu Kliči, gaisa ģimnastēm Berkēm un muzikālajiem ekscentrikiem Latkiem.

Vieglī un daļi tieši zem cirka kupola darbojas divas jaunas meitenes Berkes. Viņu vingrojumi ir rūpīgi noslīpēti, ģimnastes tos veic bez redzamas piepūles, bez sasprindzinājuma, ar patīkamu, labu vienkāršību. Antons Kličis, kas sniedz priekšnesumus ar plēsīgu zvēru grupu — lauvām, lačiem un tīģeriem, — kā to var redzēt, ir pieredzes bagāts meistars dzīvnieku dresurā. Viņa zvēri ir tiecami apmācīti, tie vienmēr bez kļūmēm veic visus trikus. Ļoti patīkami ir tas, ka tie visu dara labprātīgi, dresētājam nav jāklieš, nav jālieto

tā, kā to varētu gaidīt, pilnīgi izmantojot visu pieejamo materiālu. Piemēram, smieklīgo epizodi ar neaizīmējamu aploksnī varētu ar labiem panākumiem izmantot dažādu uzņēmumu un arteļu produkcijas zemās kvalitātes izzobošanai. Taču šie trūkumi liecina nevis par profesionālās meistarības nepietiekami augsto līmeni, bet gan vienīgi par tās nepilnīgu izmantošanu.

Lai programmu padarītu daudzpusīgāku, tajā ietilpināti arī vairāki citu republiku cirka mākslinieku priekšnesumi. Tie visi ir augstvērtīgi, it īpaši «ikariešu» Plineru trupa.

Daži vārdi jāpasaka par jaunās programmas trūkumiem. Pasākums, kuram veltījuši daudz pūļu un uzmanības Rīgas cirka vadītāji, ir labs un vajadzīgs, arī katrs mākslinieks, atsevišķi ņemot, nerada nekādus iebildumus, taču kopumā programma, šķiet, mazliet par vienveidīgu un vienmuļu. Tajā četreiz redzam žonglierus (tiesa, dažādu stilu pārstāvjus), trīs reizes jānoskatās «balansēšana uz kāpnēm», nepietiekami pārstāvēts runas žanrs.

Taču galvenais trūkums ir tas, ka programā nepietiekami izmantoti tautiskuma, nacionālās formas elementi. Lai nerastos pārpratums, tūlīt jānorāda, ka akrobātiskie triki vai žonglēšana, protams, nekādā gadījumā nav pārvēršama par kaut kādām īpašām nacionālām spēlēm vai rotājām. Taču Igaunijā Latīku sniegtais paraugs liecina, ka, ja vien ir vēlēšanās, nacionālā formā var ietvert arī parasto cirka žan-

Antons Kličis ar tīģeri

rupja vara, kā to darīja dresētāju vecās skolas pārstāvji. Tāpēc viņa priekšnesumi atstāj vislabāko iespaidu. Latīkus tikai nosacīti var nosaukt par «ekscitrikiem», toties pilnīgi pamatoti viņus var dēvēt par «muzikāliem». Viņu sniegumā nav nekā ekscentriskā, tāda, kas būtu tipisks klauna priekšnesums; viņi būtībā apliecina, ka cirka arenā pilsoņa tiesības ieguvusi jauns žanrs, kurā darbojas muzikāli tautas mākslinieki. Latīki muzicē uz dažādiem instrumentiem, tiecami dejo, bet Marijai Latikai turklāt vēl ir patīkama un diezgan spēcīga balss. Visu viņi dara ļoti, dziļi, liksmi.

Jāatzīmē arī divu arenas komiķu — Antonio un Sliskeviča visai ražena sadarbība. Pirmals no viņiem jau labi pazīstams rīdziniekiem kopš pagājušās sezonas. Arī Sliskevičs parādījās, ka viņš ir labs sava aroda pratējs, daudzpusīgs mākslinieks ar telcama humora izjūtu. Viņu abu jokj lielāko tiesu izraisa nelielkļūtotus smieklus, tie ir taktiski un dažos gadījumos īsti aktuāli. Tiesa, ne vienmēr viņu priekšnesumos tvertais temats risināts

ru. Viņiem it viss, — sākot ar tērpiem un beidzot ar muziku, — ir savs, īgaunisks, un tas padara viņu priekšnesumus īpaši interesantus. Bet, lūk, Antons Kličis uzņāk arenā stilizētā latviešu tautas tērpā, un ar to arī viss aprobežojas. Pārējos programā ietilpinātajos priekšnesumos pat ārējā ietērpā un apdarē — kostimos, rekvizītos, tāpat arī muzikā tautiskuma, nacionālās formas elementi nemaz nav izmantoti. Bet to jau nu gan varēja un vajadzēja izdarīt! Plašāk un pilnīgāk izmantot tautas humoru, tautas jokus, kuru Baltijas tautām ir bagātīgs skaits, vajadzēja arī māksliniekiem Sliskevičam un Antonio. Runas žanrs Rīgas cirka jaunajā programā vispār katrā ziņā papildināms.

Ja šos trūkumus novērsīs, ja cirka arenas māksliniekiem izdosies sasniegt vēl augstāku meistarības līmeni savos priekšnesumos, — programmai «Padomju Baltijas cirks» būs visas izredzes kļūt par ievērtības cienīgu programmu, kuru ar panākumiem varēs rādīt arī citās padomju zemes pilsētās un novados.

L. Vecis

ŠONEDĒĻ

Sodien Latvijas Valsts universitātes aulā Igaunijas PSR Tallinas sieviešu kora koncerts. Solisti H. Simone un H. Vazars. Diriģents L. Verlins. Sākums plkst. 20.

13. oktobrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā mākslas vēsturnieku un kritiķu sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

o Mākslas darbinieku namā sarīkots «Latvijas, Igaunijas un Lietuvas PSR cirka mākslinieku Mākslas darbinieku namā». Sākums plkst. 21.

14. oktobrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lītišķās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

o Filharmonijas koncertzālē PSRS Tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata Reinholda Gilera darbiem veltīts simfoniskais koncerts. Diriģents — autors. Sākums plkst. 20.

17. oktobrī Mākslas darbinieku namā komponista S. Krasnopjorova referāts «Mans jaunrades komandējums pa V. I. Leņina vārda nosaukto Volgā-Donas kuģniecības kanālu». Tematiskais koncerts. Sākums plkst. 20.